

ENTÄ JOS KÄYKIN HYVIN?

– Nuorten aikuisten näkemyksiä Suomen talouden toivotuista tulevaisuuksista

Anniina Salomäki, Kaisa-Maria Suomalainen & Hanna Heino

TUTU eJulkaisu 7/2025

Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto

ENTÄ JOS KÄYKIN HYVIN?

– Nuorten aikuisten näkemyksiä Suomen talouden toivotuista tulevaisuuksista

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe	3
Johdanto	5
Tulevaisuuskuvista voimaa muutokseen	8
Tutkimuksen toteutus	11
Suomen talouden tulevaisuuskuvat	14
Kohti moniäänisempää talouskeskustelua	30
Lähteet	34

Kirjoittajat: Anniina Salomäki, Kaisa-Maria Suomalainen ja Hanna Heino

Julkaisija: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto

Kuvituskuvat: Iida Kiela

Ulkoasu ja taitto: Anne Arvonen

ISBN 978-952-249-634-8

ISSN 1797-1322

urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-634-8

Tämä teos on lisensoitu: Creative Commons CC BY-SA 4.0

Tutkimusta on rahoittanut **Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra** osana selvitysten kokonaisuutta, jossa pohditaan Suomen talouden kasvun tulevaisuuksia eri näkökulmista.

SITRA

**TURUN
YLIOPISTO**

**TULEVAISUUDEN
TUTKIMUSKESKUS**

ESIPUHE

Kenellä on oikeus osallistua Suomen talouspoliittiseen keskusteluun?

Nuorilta ei juurikaan kysytä mielipidettä talouspolitiikasta ja jos kysytään, keskusteluun osallistuvat vain hyvin toimeentulevista perheistä tulevat, aktiiviset nuoret. Päättäjät olettavat, että nuorilla ei ole riittävästi asiantuntemusta tai heitä ei kiinnosta. Tämä selvitys on syntynyt tarpeesta laajentaa talouden eri tulevaisuuksista käytävää keskustelua ja tuoda nuorten ääni vahvemmin esiin.

Suomen talouskeskustelu on pitkään ollut asiantuntijavaltaista ja kapea-alaisesti kriisien sävyttämää. Nuorten näkemykset ja osallisuus ovat jääneet marginaaliin, vaikka juuri heidän tulevaisuudenuskonsa vaikuttaa koko yhteiskunnan tulevaisuuteen. Viime vuosina nuorten tulevaisuususkon on heikentynyt, ja moni kokee yhteiskunnallisen osallistumisen vaikeaksi sekä omat taitonsa riittämättömiksi.

Raportti perustuu Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen toteuttamaan selvityshankkeeseen, jossa 18–29-vuotialta nuorilta aikuisilta kerättiin tulevaisuustarinoita talouden ja hyvinvoinnin näkökulmasta. Hankkeen tavoitteena oli haastaa perinteisiä talouskasvun perusoletuksia ja mahdollistaa nuorten osallistuminen talouden tulevaisuuksien rakentamiseen. Raportin tarkoitus on avata vaihtoehtojen kirjoja ja tarjota pohjaa moniääniselle talouskeskustelulle, jossa nuorten näkemykset ja konkreettiset ehdotukset saavat nykyistä enemmän näkyvyyttä.

Raportissa esitetyt neljä tulevaisuuskuva: Luovuusloikka, Kohti uutta jälleenrakennusta, Z-sukupolven vastaisuus sekä Ylisukupolvisen hyvinvoinnin vaalijat kuvaavat erilaisten nuorten erilaisia arvoja hyvin. Tulevaisuuden kuvat eivät ole täydellisiä, mutta osoittavat, että nuoret eivät ole yhtenäinen joukko.

Toivon, että raportti toimii innostajana laajalle joukolle – päättäjille, asiantuntijoille, yrityksille, oppilaitoksille ja kansalaisille – talouden moniäänisempään tarkasteluun ja sen tiiviimpään kytkemiseen hyvinvointiin, osallisuuteen ja ekologiseen kestävyys. Raportin mukaan nuoret toivovat muutosta talouskehitykseen ja kyseenalaistavat jatkuvan kasvun välttämättömyyden.

Tämä selvitys vahvistaa, että nuorilta kannattaa kysyä jatkossakin. Kysymykset kannattaa suunnata erilaisille nuorten ryhmille ja käyttää erilaisia menetelmiä, jolloin kaikilla nuorilla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Lisäksi on varmistettava, että nuorten mielipiteillä on vaikutusta.

Lämmin kiitos kaikille nuorille, jotka jakoivat tarinansa ja näkemyksensä, hankkeen tutkijoille sekä hankkeen kumppaneille ja tukijoille.

Heikki Vuojakoski

Heikki Vuojakoski, toimitusjohtaja
Nuorten Akatemia ry

Kiitokset

Nuorten aikuisten tulevaisuuskuvien näkyväksi tekeminen ja julkisen talouskeskustelun monipuolistaminen edellyttävät yhteistyötä ja monenlaisten näkemysten huomioon ottamista.

Haluamme kiittää lämpimästi kaikkia tutkimukseemme osallistuneita nuoria aikuisia sekä kaikkia niitä nuoria aikuisia, joiden kanssa saimme vaihtaa ajatuksia tutkimusaiheestamme kasvokkaisissa kohtaamisissa Turun yliopistolla. Teidän avullanne tästä selvityksestä tuli nuorten aikuisten näköinen.

Kiitos **Iida Kielalle** raikkaasta ja inspiroivasta kuvituksesta, joka houkuttelee katsomaan nuorten aikuisten kuvittelemiін talouden tulevaisuuden maailmoihin. Kiitos myös kollegallemme **Anne Arvoselle** ansiokkaasta raportin taittamisesta.

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra on rahoituksellaan mahdollistanut tämän tutkimuksen toteutuksen – kiitos. Lisäksi kiitämme asiantuntevasta ja kannustavasta ohjauksesta sekä hankekokonaisuuden hankkeiden välisen sparrauksen toteuttamisesta Sitran johtavia asiantuntijoita **Sari Tuoria** ja **Eeva Hellströmiä**. Kiitos myös muille Talouden kasvun tulevaisuudet -hankkeiden toteuttajille mielikuvitusta avartavista keskusteluista ja tutkimustamme rikastaneista kommentteistanne. Lisäksi kiitos hankkeen ohjausryhmän jäsenille **Heikki Vuojakoskelle**, **Krista Ahoselle**, **Venla Berneliukselle** ja **Juha Kaskiselle** antoisista pohdinnoista tutkimukseemme ydinkysymysten äärellä.

Kiitokset kollegoillemme Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa ideointi- ja kommentointiavusta tutkimuksen toteutuksessa. Kiitos myös kaikille yhteistyötahoille kirjoituskutsumme jakamisesta.

Kohti moniäänisempää talouskeskustelua ja toiveikkaita tulevaisuuksia.

Turussa 15.12.2025

Anniina Salomäki, Kaisa-Maria Suomalainen ja Hanna Heino

JOHDANTO

Entä jos käykin hyvin? Viime vuosien globaalit kriisit ovat luoneet varjoja myös suomalaiseen yhteiskuntaan ja Suomen talouteen, jonka kasvu on ollut heikkoa jo 2000-luvun alkupuolelta. Julkinen keskustelu yhteiskunnan tilasta ja taloudesta on niin ikään usein uhkien sävyttämää, asiantuntijavaltaista ja vain harvoin yhteiskunnallisia kysymyksiä systemaattisesti tarkastelevaa (Hellström 2022). Jatkuvan kasvun välttämättömyys on kuitenkin säilynyt keskeisenä narratiivina talousjärjestelmäämme koskevassa keskustelussa (esim. Auvinen ym. 2011), vaikka esille on noussut myös näkökulmia kasvun pakollisuuden kyseenalaistamisesta (esim. Hakoniemi ym. 2025). Ajankohtaisten kriisien ja kasvun pakollisuuden yli luotaavalle talouden tulevaisuuksien kuvittelulle onkin tärkeää luoda tilaa. Siksi kysymme – entä jos käykin hyvin.

Miltä nykyinen talouden ja siitä käytävän julkisen keskustelun tilanne näyttää nuorten aikuisten silmissä? Tällä hetkellä nuoret aikuiset kokevat julkiseen talouskeskusteluun osallistumisen haasteelliseksi ja keskustelun näkökulmat kapeiksi (Hellström 2022). Nuorista aikuisista tuntuu ylipäänsä vaikealta osallistua yhteiskunnallisesti ja he epäilevät omien taitojensa riittävyyttä (Hantula ym. 2024). Samalla nuorten tulevaisuususkon on selvästi heikentynyt viime vuosina (Happonen & Kiilakoski 2025), ja tuoreessa Tulevaisuusbarometrissa kysytäänkin, ”Mitä jos emme tällä hetkellä kiinnitä riittävästi huomiota nuorten tulevaisuususkon ylläpitämiseen ja toimijuuden vahvistamiseen yhteiskunnassa?” (Rekola ym. 2025). Heikko tulevaisuususkon voi vaikuttaa nuorten elämänvalintoihin, kuten opintoihin, työuraan ja perheen perustamiseen ja sitä kautta luonnollisesti myös koko yhteiskuntaan (Poussa ym. 2025). Tämän vuoksi nuorten näkemysten kysyminen on erittäin merkityksellistä, koska se myös lisää osallisuuden kokemuksia.

Kaikesta huolimatta nykyhetken uhkista ja kapeista talouskeskustelun näkökulmista voidaan päästä toisenlaiseen tulevaisuuteen sekä luoda julkisesta keskustelukuluttuurista moninäkökulmaisempaa ja avoimempaa myös muille kuin näissä keskusteluissa tavanomaisesti mukana oleville talouden asiantuntijoille. Talouskeskusteluun osallistuminen ei kuitenkaan näyttäytyä yksinkertaisena tavalliselle kansalaiselle. Jo talouskäsitteiden kirjo ja vaikeaselkoisuus saattavat estää keskustelun ymmärtämisen, saati siihen osallistumisen. Osallisuuden edistämiseksi olemme tässä raportissa kiinnittäneet huomiota käsitteiden selkeyteen ja niiden avaamiseen. Kun osallistumisen esteitä poistetaan, voidaan kasvattaa kaikkien kansalaisten, erityisesti nuorten aikuisten, toimijuutta sekä toiveikkuutta siitä, että käänne talouden kehityksessä on mahdollinen.

Taloukasvua vai talouden kasvua?

Vaikka taloukasvu on keskeinen teema tutkimuksessamme, olemme halunneet tarkastella taloutta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Taloukasvu määritellään perinteisesti bruttokansantuotteen kasvuna tiettyä ajanjaksona (Burda & Wyplosz 2017), ja jatkuvaa taloukasvua on pidetty edellytyksenä yhteiskuntien aineelliselle hyvinvoinnille ja kehitykselle.

Mittarina bruttokansantuote on rajallinen, sillä se ei kata hyvinvoinnin eri ulottuvuuksia tai ota huomioon ympäristön kantokykyä. Kokonaisvaltaisen kasvun mittaamiselle onkin kehitetty vaihtoehtoisia indikaattoreita, jotka pohjautuvat esimerkiksi hyvinvoinnin kasvuun, kestävyystavoitteiden edistymiseen ja osaamisen kehittymiseen (esim. Fleurbaey & Blanchet 2013). Tulevaisuudessa taloukasvua voidaan tarkastella uusista näkökulmista, mikä voi muuttaa myös taloukasvun vakiintunutta määritelmää.

Eriarvoisuuden lisääntyminen ja ympäristön tilan heikkeneminen ovat johtaneet jatkuvan talouskasvun tavoittelun kyseenalaistamiseen. Talouskasvun ja hyvinvoinnin välistä yhteyttä on niin ikään tarkastelu kriittisesti (esim. Muraca 2012). Tarvitaan siis vaihtoehtoisia käsitteitä kuvaamaan talouden kehitystä kestävämpään ja oikeudenmukaisempaan suuntaan. Esimerkiksi kohtuutalouteen (engl. degrowth) perustuva ajattelu kyseenalaistaa jatkuvan kasvun tavoittelun ja nostaa ekologisen kestävyuden arvoasteikossa korkealle (Kohtuusliike 2025).

Tässä raportissa olemme hahmotelleet aineiston perusteella suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuksia, joissa talouskasvun tavoittelulle on muodostunut vaihtoehtoja. Tulevaisuudessa suomalaisen yhteiskunnan ja talouden kehitystä voivat ohjata myös muut päämäärät kuin jatkuva talouskasvun tavoittelu. Toisaalta yhteiskunta voi joutua uudistumaan tilanteissa, joissa nykyisenkaltaiselle talouskasvulle asetetaan rajoituksia. Tavoitteenamme onkin mahdollistaa erilaisia tulkintoja talouskasvusta sekä avata näkymiä tulevaisuuksiin, joissa Suomen talous ei ole enää ”tuomittu kasvamaan” (vrt. Hakoniemi ym. 2025).

Selvitys nuorten aikuisten tulevaisuuskuvista

Tässä raportissa tarkastellaan **Nuorten tulevaisuustarinat talouskeskustelua rikastamassa** -selvityshankkeessa kerättyjä 18–29-vuotiaiden nuorten aikuisten näkemyksiä talouden ja hyvinvoinnin tulevaisuuksista. Hankkeen tavoitteena on laajentaa talouden tulevaisuuksista käytävää keskustelua, tarjota vaihtoehtoja talouskasvun narratiiville sekä mahdollistaa nuorten aikuisten osallistuminen talouden tulevaisuuksien rakentamiseen.

Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen toteuttama selvityshanke on osa Sitran rahoittamaa selvitysten kokonaisuutta, joissa etsitään vaihtoehtoisia näkemyksiä Suomen talouden kasvun tulevaisuuksille. Rahoitettavissa selvityksissä on valittu lähtökohdaksi jokin talouden kasvuun liittyvä olettaus ja sitä on haastettu Mitä jos -kysymyksen avulla. Tässä selvityksessä kyseenalaistamme seuraavia talouden liittyviä perusolettamuksia:

Talouden kasvun tulevaisuudesta käytävä keskustelu kuuluu (ensisijaisesti) taloustieteen koulutuksen saaneille asiantuntijoille.

Nykyisenkaltaisen talouskasvu on hyvinvoinnin edellytys (keskeinen narratiivi talouskeskustelussa).

Näiden olettamusten pohjalta selvityksemme etsii vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

Mitä jos taloudesta käytävä keskustelu muuttuu tulevaisuudessa moniäänisemmäksi ja sisältää nuorten esittämiä talouden kasvun narratiiveja? Millaisia vaihtoehtoja Suomen talouden kasvulle avautuu tässä tapauksessa?

Valitsemamme kaksiosainen Mitä jos -kysymys avaa mahdollisuuden tarkastella nuorten aikuisten näkemyksiä talouden kasvusta ja sen lainalaisuuksista, jotka voivat poiketa huomattavasti nykyisin julkisuudessa esillä olevista narratiiveista. Lisäksi hankkeen toteutus mahdollistaa nuorten aikuisten vahvemman osallistumisen taloudesta käytävään julkiseen keskusteluun, johon heitä ei perinteisesti juuri osallisteta.

Tutkimuksen aineisto kerättiin lyhyinä tulevaisuuskirjoitelmina avoimen kirjoituskutsun avulla, jota jaettiin oppilaitosten ja organisaatioiden kautta ympäri Suomen. Kaikkia 18–29-vuotiaita nuoria aikuisia pyydettiin kirjoittamaan tarina hyvästä tulevaisuudesta vuonna 2040, jossa nykyhetken ongelmat talouteen ja talouden kasvuun liittyen on ratkaistu, sekä tarina omasta arkipäivästään tällaisessa tulevaisuudessa. Tutkimuksen 15 vuoden päähän sijoittuva aikajänne valittiin, jotta osallistujat pystyisivät riittävästi ir-

tautumaan nykyhetkestä, eikä kirjoittaminen toisaalta vaatisi kuvittelemista vuosikymmenten päähän tulevaisuuteen. Nuorilta aikuisilta kerättyjen tulevaisuustarinoiden pohjalta muodostettiin neljä erilaista tulevaisuuskuvaavaa Suomen talouden tulevaisuuksista vuonna 2040, jotka tarjoavat vaihtoehtoja nykyisille talouskasvun narratiiveille. Nämä tulevaisuuskuvat mahdollistavat nuorten aikuisten äänen kuulumisen ja heidän toimijuutensa vahvistumisen talouden tulevaisuuksista käytävässä julkisessa keskustelussa.

Tämä raportti koostuu neljästä pääluvusta. Seuraavassa luvussa "Tulevaisuuskuvista voimaa muutokseen" esitellään perusteluja tutkimuksen aiheelle ja valitulle Mitä jos -kysymykselle. Alaluvuissa käsitellään myös hyvän tulevaisuuden kuvittelun haasteita sekä kerrotaan periaatteista, joilla tulevaisuustarinoista on muodostettu tulevaisuuskuvia tässä tutkimuksessa. Kolmannessa luvussa kuvaillaan tutkimuksen aineistonkeruu ja analyysi. Neljännessä pääluvussa esitellään tutkimuksen tulokset, eli neljä tulevaisuuskuvaavaa Suomen taloudesta vuonna 2040 sekä niihin liittyvät kuvitteelliset henkilötarinat. Luvussa käsitellään myös tulevaisuuskuvioiden pinnan alta löytyviä narratiiveja. Viimeisessä pääluvussa käydään läpi tutkimustulosten pohjalta muodostetut johtopäätökset ja suositukset.

TULEVAISUUSKUVISTA VOIMAA MUUTOKSEEN

Mitä jos talouskeskustelu muuttuisi?

Nuorten aikuisten vähäinen osallistuminen talouskeskusteluun, nuorten heikentynyt tulevaisuusko sekä talouskeskustelun yksipuolisuus ja asiantuntijavaltaisuus ovat laajoja yhteiskunnallisia haasteita, jotka motivoivat tutkimustyötämme ja sen näkökulman valintaa. Tavoitteenamme on koostaa vaihtoehtoisia, nuorilta lähtöisin olevia talouden narratiiveja ja tuoda ne nykyiseen talouskeskusteluun. Tässä työssä olemme nojanneet seuraaviin kysymyksiin:

Mitä jos taloudesta käytävä keskustelu muuttuu tulevaisuudessa moniäänisemmäksi ja sisältää nuorten esittämiä talouden kasvua kuvaavia narratiiveja? Millaisia vaihtoehtoja Suomen talouden kasvulle avautuisi tässä tapauksessa?

Hankkeen tulokset avaavat arvokkaan näkökulman nuorten käsityksiin, uskomuksiin ja toiveisiin myönteisestä talouskehityksestä sekä niihin liittyviin ratkaisuihin. Aineisto tuottaa tuoreita näkökulmia yhteiseen talouskeskusteluun, mikä lisää keskustelun moniäänisyyttä ja parantaa ymmärrystä eri osapuolten välillä. Lisäksi hankkeeseen osallistuvat nuoret pääsevät kehittämään omaan tulevaisuusajatteluun ja myönteisten tulevaisuuksien kuvitteluun liittyviä valmiuksia. Tämä on tärkeää yksilöiden toimijuuden tukemisen ja oman tulevaisuuden luomisen kannalta (esim. Ollila & Hujala 2022; Heikkilä ym. 2017), mutta myös tulevaisuusvallan laajentamisen (ks. Dufva ym. 2024) ja yhteisen tulevaisuuden rakentamisen kannalta. Nuorten narratiivit toimivat myös laajemman yhteiskunnallisen muutoksen lähtökohtana, sillä narratiivien muuttaminen on edellytys laajemmalle yhteiskunnalliselle muutokselle (Hellström 2024).

Hyvien tulevaisuuksien kuvittelun vaikeus

Tässä tutkimuksessa keskitytään talouden hyvien tulevaisuuksien näkyväksi tekemiseen nuorten aikuisten ajatusten pohjalta. Hyvät tulevaisuudet valikoituivat tutkimuksemme lähtökohdaksi, sillä eettisestä näkökulmasta on perustellumpaa pyytää nuoria aikuisia kuvittelemaan positiivisia lopputulemia kuin negatiivisia uhkakuvia. Näin tarjoamme nuorille mahdollisuuksia kuvitella vaihtoehtoja ja löytää toiveikkautta sekä luomme osaltamme vastapainoa kriisien leimaamalle talouskeskustelulle (ks. Hellström 2022). Tulevaisuudentutkimus onkin aina arvosidonnaista, kohti hyviä tulevaisuuksia pyrkivää ja ihmisten osallisuutta vahvistavaa (Bell 1997).

Hyvien tulevaisuuksien kuvittelu ei kuitenkaan ole aina helppoa. Ristiriitaa pohdintaan voi aiheuttaa esimerkiksi se, että kuviteltavan yhteiskunnan tulisi olla niin erilainen nykyhetkeen verrattuna (esim. Meadows ym. 2005). Tämän hetken nuoret aikuiset ovat eläneet aikuisuuttaan monien kriisien keskellä, jolloin hyvät tulevaisuudennäkymät saattavat tuntua heille jopa utopialta. Esimerkiksi ilmastonmuutos aiheuttaa maailmanlaajuisesti lapsille ja nuorille ahdistusta ja pelkoa tulevaisuuden suhteen (Hickman ym. 2021). Samanaikaisesti suomalaisten nuorten usko tulevaisuuteen on merkittävästi laskenut viime vuosien aikana (Happonen & Kiilakoski 2025). Tällaisessa tilanteessa positiivisten tulevaisuuksien kuvittelu saattaa tuntua hankalalta ja jopa väärältä. Tämä näkökulma nousi esille myös osasta tutkimusaineistoamme – mikäli hyvää tulevaisuutta edes kykenee kuvittelemaan, sen toteutumiseen ei välttämättä pysty uskomaan. Toisaalta positiivisten asioiden ja tulevaisuuksien kuvittelu voi auttaa löytämään ratkaisuja negatiiviseen olotilaan ja muuttaa ahdistusta toiminnaksi.

Suomen talous ei ole kasvanut vuoden 2007 jälkeen (Pohjola 2025), mikä on heikentänyt erityisesti nuorten työmarkkina-asemaa ja mahdollisuutta tavoitella samaa tai korkeampaa elintasoa kuin edellisillä sukupolvilla. Toisaalta jatkuvan kasvun tavoittelu on asetettu yhä voimakkaammin kyseenalaiseksi (esim. Hakoniemi ym. 2025), eikä ole yksiselitteistä kuvitella sellaista talouden tulevaisuutta, joka olisi hyvä kaikille. Eri yksilöiden mutta myös ryhmien väliset näkemykset hyvästä tulevaisuudesta voivat poiketa toisistaan tai myös yhteiskunnan hyvistä tulevaisuuksista (Rubin 2013). Selvät ristiriidat nuorten aikuisten ja esimerkiksi päättäjien ajatusten välillä voivat vaikuttaa nuorten halukkuuteen edes kuvitella erilaista tulevaisuutta.

Nuorten aikuisten osallisuuden helpottamiseksi olemme pyrkineet huomioimaan edellä kuvattuja hyvien tulevaisuuksien kuvittelun haasteita tutkimuksen toteutuksessa. Valitsemamme menetelmä, lyhyiden tulevaisuustarinoiden kirjoittaminen, on rohkea avaus uudenlaisten talouden tulevaisuuskuviin luomiseen, mutta se saattaa toisaalta rajata pois ne henkilöt, joille omien ajatusten esittäminen kirjoittamalla ei ole luontaista. Osallistumisen kynnyksiä on tutkimuksessa siksi madallettu muun muassa painottamalla nuorten näkökulmien tärkeyttä yhteisen tulevaisuuden rakentamisessa ja rakentamalla selkeitä apukysymyksiä tehtävänantojen oheen, jotta myös ne nuoret uskaltaisivat osallistua, joille talouskeskustelu on vieraampaa. Tutkimuksemme toimii toivottavasti myös inspiraation lähteenä tulevia selvityksiä ajatellen. Menetelmävalintojen ei ole tarkoitus juuttua vain yhteen menetelmään, vaan osallisuuden lisäämiseksi ja keskustelun monipuolistamiseksi on tärkeää huomioida erilaiset tavat tuottaa näkemyksiä yhteisestä tulevaisuudesta (ks. Dufva ym. 2024).

Tarinoista tulevaisuuskuviksi

Yksi keskeisimmistä talouden narratiiveista eli kertomuksista on pyrkimys jatkuvaan kasvuun tai talouden ensisijaiseen rooliin yhteiskunnassa (esim. Auvinen ym. 2011; Hakomäki ym. 2025; Lowe 2015). Vanhat tarinat taloudesta eivät kuitenkaan riitä muuttamaan tulevaisuutta, vaan uusia kertomuksia tarvitaan toisenlaisen talouden rakentamiseksi (Milojevic & Inayatullah 2015). Uudenlaisen talouden kuvittelu voi kuitenkin tuntua haastavalta niin kansalaisille kuin talouden asiantuntijoillekin. Olemassa olevat tarinat voivat rajoittaa mielikuvitusta ehkä jopa enemmän silloin, kun henkilöllä on kannettavanaan asiantuntijuuden luomia paineita. Kuvittelun haasteista huolimatta tulevaisuus on aina olemassa jo nykyhetkessä erilaisina mahdollisuuksina (Bell 1997). Näitä mahdollisuuksia pyrimme tässä tutkimuksessa tekemään näkyväksi nuorten aikuisten tulevaisuustarinoiden avulla. Hyvän tulevaisuuden lisäksi nuorten aikuisten tarinoissa on kuvailtu myös nykyhetken haasteita ja muutoksen ajureita, eli tulevaisuuden rakennuselementtejä.

Kerättyistä tarinoista olemme muodostaneet tulevaisuuskuvia. Tulevaisuuskuvalle on olemassa monia eri määritelmiä, mutta yksinkertaistetusti se voidaan määritellä esimerkiksi pysäytyskuvaksi tai kuvamaiseksi ajatuskokonaisuudeksi tulevaisuudesta (Mäkelä ym. 2022). Ajallisesti tämän tutkimuksen ”pysäytyskuvat” sijoittuvat vuoteen 2040 eli 15 vuoden päähän nykyhetkestä, ja ne on muodostettu puhtaasti aineistolähtöisesti. Tulevaisuuskuvia voidaankin muodostaa ja analysoida monenlaisista aineistoista, monin eri tavoin (Mäkelä ym. 2022).

Tulevaisuuskuviin muodostamisen lisäksi olemme tunnistaneet aineistosta niiden taustalla vaikuttavia syvempiä oletuksia ja merkityksiä. Syvemmät merkitysrakenteet ovat juuri niitä, joiden näkyväksi tekeminen on tärkeää, jotta nykykehitykselle voitaisiin luoda vaihtoehtoja ja sitä kautta muuttaa vallitsevaa tarinaa (Milojevic & Inayatullah 2015). Siksi olemme tunnistaneet narratiiveja myös nykyhetkestä ja verranneet niitä hyvän tulevaisuuden taustalla oleviin narratiiveihin. Analyysin rikastamisessa on käytetty apuna kriittistä kerrosanalyysia (Causal Layered Analysis, CLA), jonka ydin muodostuu neljästä tasosta: pinnallisesta kuvauksesta eli litaniasta, rakenteellisista tekijöistä ja syy- ja seuraussuhteista eli systeemistä, ilmiötä ympäröivästä maailmankuvasta sekä syvimmistä merkitysrakenteista eli myyteistä ja metaforista (Aalto 2022).

Tulevaisuuskuvien tarkastelu on merkittävää, sillä tulevaisuuskuvat vaikuttavat toimintaan ja päätöksentekoon myös tiedostamattomasti, joten niiden näkyväksi tekeminen voi tukea toivottujen päämäärien saavuttamista (Rubin 2004, 2013). Raportin tarkoitus ei ole esittää yhtä toivottua ja tavoiteltavaa visiota tulevaisuudesta (ks. Mäkelä ym. 2022), vaan visualisoida erilaisia vaihtoehtoja yhteisen tulevaisuuskeskustelun pohjaksi. Tulevaisuuden rakentaminen ei myöskään pysähdy näihin tulevaisuuskuviin. Ne ovat jatkuvasti kehittyviä, ja niiden pohjalla olevia narratiiveja voidaan kyseenalaistaa ja rakentaa uudelleen (Milojevic & Inayatullah 2015). Tämän raportin pohdintaosiossa esitämme johtopäätöksiä ja suosituksia tulosten hyödyntämisestä.

TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Hanke koostui neljästä vaiheesta: aineistonkeruun suunnittelusta, aineiston hankinnasta, analyysistä sekä lopputuotoksista. Hanke aloitettiin kesäkuussa 2025 tutustumalla aiempaan kirjallisuuteen nuorten tulevaisuuskuvista, kirjoitelmaan aineistonkeruun muotona ja kriittiseen kerrosanalyysiin (CLA) analyysimenetelmänä. Kesän aikana kartoitettiin myös mahdollisia tahoja, jotka voisivat levittää kirjoitelmakutsua tutkimuksen kohderyhmälle. Elo–syyskuun aikana rakennettiin aineistonkeruussa käytetty Webropol-kyselylomake. Yksi nuori aikuinen testasi kyselyn toimivuutta vastaamalla kyselyyn, toinen nuori aikuinen kommentoi kyselyyn vastaamisen houkuttelevuutta ja kolmas nuori aikuinen (Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen työntekijä) kommentoi tehtävänantojen muotoilua. Muokkasimme tehtävänantoja kommenttien pohjalta ja avasimme kyselyn 5.9. Vastausaikaa annettiin 17.10. asti, jota pidennettiin vielä viikolla 24.10. asti, jotta aineistosta saataisiin valtakunnallisesti kattavampi. Aineisto analysoitiin ja hankeraportti kirjoitettiin loppuvuodesta 2025. Taulukossa 1 on kuvattu hankkeen vaiheet tiivistetysti.

Taulukko 1. Hankkeen vaiheet.

Aineistonkeruun suunnittelu		Aineiston hankinta	Aineiston analyysi	Lopputuotokset
Aiempaan kirjallisuuteen tutustuminen ja aineistonkeruun suunnittelu	Webropol-lomakkeen ja kirjoitelmakutsun suunnittelu	Kirjoitelmakutsun levitys ja aineistonkeruu	Aineiston analyysi ja tulevaisuuskuvienv muodostaminen	Hankeraportin kirjoittaminen ja julkaisu
Viestinnän suunnittelu ja aloittaminen			Hankeraportin kirjoittaminen	Viestintä tuloksista
Kesä–heinäkuu 2025	Elo–syyskuu 2025	Syys–lokakuu 2025	Loka–marraskuu 2025	Joulukuu 2025

Aineiston keruu

Tutkimukseen kutsuttiin osallistumaan 18–29-vuotiaita nuoria aikuisia ympäri Suomen. Kirjoitelmakutsu ja kyselylomake käännettiin suomesta myös ruotsiksi ja englanniksi. Kirjoitelmakutsua levitettiin 1) Turun yliopiston sisäisten kanavien ja kontaktien kautta 2) Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen sosiaalisen median (Facebook, Instagram, LinkedIn) kanavissa sekä 3) ulkopuolisten tahojen kautta. Näitä tahoja olivat muun muassa muut korkeakoulut, toisen asteen oppilaitokset, ELY-keskukset, Nuorkauppakamarit sekä nuorten parissa toimivat yhdistykset. Kyselyä levitettiin valtakunnallisesti eri kieliryhmät ja nuorten erilaiset elämäntilanteet huomioiden. Osallistujien motivoimiseksi vastaamiseen arvoimme vastaajien kesken 10 kappaletta 50 euron suuruisia lahjakortteja GoGift-palveluun. Arvontapalkinnoista ja kirjoitelmakutsun laajasta levikistä huolimatta nuoria aikuisia oli suhteellisen haastavaa tavoittaa vastaamaan kyselyyn.

Lisäksi aineistonkeruuta markkinoitiin jalkautumalla Turun yliopiston kampukselle kolmeen otteeseen. Jaoimme esitteitä tutkimuksesta yliopiston hyvinvointiviikon tapahtumissa kahtena ajankohtana sekä yhtenä tavallisena opiskelupäivänä kävelemällä ympäri kampusaluetta. Aineistoa kerättiin myös yhdellä Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen maisteriohjelman opintojakson etäluennolla sekä yhdellä Tulevaisuudentutkimuksen verkostoakatemian opintojakson lähiluennolla Turussa. Ilman näitä kasvokkaisia kohtaamisia nuorten aikuisten kanssa aineiston koko olisi jäänyt selvästi pienemmäksi. Aineistonkeruuseen osallistumisen kynnys madaltui, kun pääsimme suoraan kertomaan nuorille aikuisille tutkimuksen tarkoituksesta ja tärkeydestä.

Aineistonkeruussa käytetty Webropol-lomake koostui kolmesta osasta. Kyselyn ensimmäisessä osassa kartoitettiin osallistujilta lyhyesti taustatietoja. Kyselyn toinen osa sisälsi väittämiä tulevaisuudesta, joiden toteutumisen todennäköisyyttä pyysimme arvioimaan viisiportaisella asteikolla. Väittämien tarkoitus oli herätellä ajattelemaan tulevaisuutta ja auttaa orientoitumaan tulevaisuustarinoiden kirjoittamiseen. Kyselyn kolmas osa koostui kahden tulevaisuustarinan kirjoittamisesta. Ensimmäinen tarina koski hyvää yhteiskunnallista tulevaisuutta ja toinen hyvää henkilökohtaista tulevaisuutta. Kyselyn kaikkiin muihin kysymyksiin oli pakotettua vastata, paitsi tehtävänantoon koskien henkilökohtaista tulevaisuustarinaa. Tällä pyrimme vähentämään vastaamisen keskeyttämisen riskiä, jos osallistuja ei jaksaisi kirjoittaa kahta tarinaa. Tarinat yhteiskunnallisista tulevaisuuksista olivat merkittävämpiä tutkimuskysymystemme kannalta, ja henkilökohtaiset tulevaisuudet voisivat toimia niitä rikastavana lisänä.

Kyselyn ensimmäiseen kirjoitustehtävään saatiin yhteensä 87 vastausta ja toiseen 85 vastausta. Vastauksia saatiin kaikilla kolmella kielellä, suomeksi, englanniksi ja ruotsiksi. Vastaajat edustivat suhteellisen tasaisesti eri ikäryhmiä, ja kaikki koulutustasot ammattikoulusta yliopistoon olivat edustettuina. Vastajien kotipaikat vaihtelivat valtakunnallisesti, mutta painottuivat eniten Varsinais-Suomeen. Toisaalta kotipaikka ei kerro sitä, mistä vastaaja alun perin on kotoisin tai minne hän on kiinnittynyt, sillä esimerkiksi opiskelijat voivat muuttaa opiskelupaikan perässä väliaikaisesti. Osan vastaajista kansallisuus oli muu kuin suomi.

Yhteiskunnallisten tulevaisuuskuvien rakentamisessa on vahvimmin huomioitu ne tulevaisuustarinat, jotka vastasivat tehtävänantoon, eli kuvasivat nykyhetken haasteita sekä positiivisia näkymiä tulevaisuudesta. Henkilökohtaisista tarinoista poimittiin niin ikään positiivisia kuvauksia tulevaisuudesta. Molempiin kirjoitustehtäviin tuli joitakin vastauksia, jotka olivat joko tyhjiä tai eivät sisältäneet olennaista informaatiota tehtävänannon kannalta. Joissakin vastauksissa tulevaisuutta kuvattiin synkemmin tai positiivinen kuvittelu koettiin vaikeaksi.

Pyrimme myös tunnistamaan kyselyaineistosta mahdollisia tekoälyllä kirjoitettuja vastauksia, mutta nykyisillä keinoilla niiden luotettava tunnistaminen ei ole aukotonta. Voidaan ajatella, että nuoret aikuiset ovat halunneet vastata kyselyyn tiettyjä asioita, vaikka tekoäly olisikin mahdollisesti kirjoittanut vastauksen. Suuri osa aineistosta vaikuttaa itse kirjoitetulta, jolloin myös tuloksissa painottuvat itse kuvitellut ja kirjoitetut tulevaisuudet. Tarkkaa rajaa siihen, mitkä kyselyvastaukset saavat olla osa tutkimusaineistoa ja mitkä eivät, on vaikeaa ja tarpeetontakin vetää tutkimusaineiston tulkinnessa. Siksi koko aineistoa on käsitelty yhtenäisenä kokonaisuutena ja analysoitu aineistolähtöisesti.

Aineiston analyysi

Aineiston analyysi perustuu kyselytutkimuksen avulla kerättyyn laadulliseen aineistoon, eli kahden kirjoitustehtävän vastauksiin. Analyysi koostui kolmesta vaiheesta. Aluksi ensimmäisen kirjoitustehtävän vastaukset teemoiteltiin aineistolähtöisesti. Teemat vastasivat pitkälti kirjoitustehtävän ohjeistuksessa annettuja aputeemoja. Selvästi eniten aineistokatkelmia kertyi talousteeman alle, joiden avulla muodostettiin pohja tulevaisuuskuville. Suorat aineistositaatit kirjoitettiin aluksi yleisemmiksi kuvauksiksi, jotka sijoitettiin eri tulevaisuuskuviin ja muokattiin johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Valmiit tulevaisuuskuvat muodostavat nelikentän, jonka akselit kuvaavat talouskasvun jatkuvuutta (talouskasvu tavoitteena – talouskasvu ei tavoitteena) ja muutoksen nopeutta (äkillinen muutos – tasainen muutos).

Analyysin toisessa vaiheessa ensimmäisen kirjoitustehtävän vastauksia luettiin uudelleen kriittisen kerrosanalyysin eli CLA-menetelmän näkökulmasta, jonka avulla tunnistettiin aineistosta merkityksellisiä kerroksia. Ensimmäiseksi talousjärjestelmään tai -kehitykseen liitettyjä haasteita ja ilmiöitä kuvattiin litanian tasolla. Systemisen tason tarkastelussa käsiteltiin talouteen liittyviä rakenteita, jotka selittävät litaniaa,

mutta eivät haasta siihen liitettyjä oletuksia. Maailmankuvaa analysoitaessa nostettiin esille erilaisten arvojen lisäksi talouden toimintalogiikkaan sisältyviä mekanismeja, kuten suhtautumista hyvinvointiin ja kasvuun sekä niiden jakautumiseen, joiden käsittely jää usein piiloon pinnallisessa tarkastelussa. Myytit ja metaforat liittyvät löyhästi talouden maailmaan, mutta paljastavat silti kirjoittajien talouden ja yhteiskunnan kehitykseen liittämiä odotuksia, toiveita ja pelkoja pintaa syvemmältä. Tällä tasolla on nähtävissä jäänteitä suomalaisen kulttuurin syväkerroksista, kuten sotienjälkeisestä ajasta tai agraariyhteiskunnasta, vaikka teksteissä on myös tunnistettavissa digimaailmasta tuttuja ilmiöitä. Tulevaisuuden narratiivit on muodostettu vastaavilla periaatteilla, mutta ne perustuvat nuorten kuvaamiin myönteisiin tulevaisuuden näkymiin.

Analyysin kolmannessa vaiheessa toisen kirjoitustehtävän vastaukset teemoiteltiin aineistolähtöisesti vastaamaan luotuihin yhteiskunnallisiin tulevaisuuskuviin. Henkilökohtaisista tulevaisuustarinoista poimittiin kiinnostavia nostoja tai usein esiintyviä aiheita ja jaoteltiin ne neljän muodostetun tulevaisuuskuvan alle. Näistä valituista aiheista muodostettiin yhtenäiset tarinat henkilökohtaisesta näkökulmasta.

Tekoälyä on käytetty tämän selvityksen teossa avustavassa roolissa. Tutkimuksenteon alkuvaiheessa sitä on käytetty apuna tutkimusaiheen ja Mitä jos -kysymysten ideoinnissa. Sen avulla on lisäksi kartoitettu aiheesta aiemmin tehtyä tutkimusta. Kyselylomakkeen teossa tekoälyä on käytetty tukena tehtävänantojen, vastausvaihtoehtojen ja oikeakielisyyden hiomisessa. Analyysivaiheessa tekoälyä pyydettiin kirjoittamaan tyypillisiä tekoälyvastauksia kirjoitelman tehtävänantoon sekä kuvailemaan tällaisen vastauksen tunnusmerkkejä. Lisäksi tekoälyä on käytetty tukena tutkimuksen tuloksina syntyneiden kuvitteellisten henkilötarinoiden kirjoittamisessa.

SUOMEN TALOUDEN TULEVAISUUSKUVAT

Kyselytutkimuksen laadullisesta aineistosta muodostettiin neljä yhteiskunnallista tulevaisuuskuvaavaa, joissa talouskasvun logiikka toteutuu jokaisessa omalla tavallaan. Raportin seuraavilla sivuilla esitellään nämä tulevaisuuskuvat yhdessä niitä havainnollistavien kuvitusten sekä näihin tulevaisuuksiin sijoittuvien henkilötarinoiden kanssa. Tämän jälkeen tulevaisuuskuvat nivotaan yhteen nelikentäksi, joka tiivistää niiden eroavaisuudet ja suhteen talouskasvun tilaan. Luvun lopuksi tarkastellaan vielä tulevaisuuskuviissa vaikuttavia narratiiveja pintaa syvemmmältä.

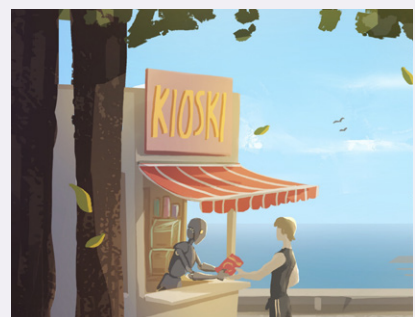
“Luovuusloikka” -tulevaisuuskuvaassa muutos talouskasvussa on äkillinen ja kasvu on jatkuvaa. Muutosta selittää teknologinen kehitys ja onnistunut investointipolitiikka, jossa inhimillinen osaaminen ja luovuus ovat keskiössä.

“Kohti uutta jälleenrakennusta” kuvaa puolestaan tulevaisuutta, jossa jatkuvasta talouskasvun tavoittelusta on luovuttu ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi. Tulevaisuuden hyvinvointia rakennetaan aineellisesti niukemmista lähtökohdista jälleenrakennuksen hengessä.

“Z-sukupolven vastaisku” -tulevaisuuskuvaassa teknologinen kehitys ja työn merkityksen muuttuminen ovat mahdollistaneet leppoisamman arjen, jossa on tilaa itsensä toteuttamiselle.

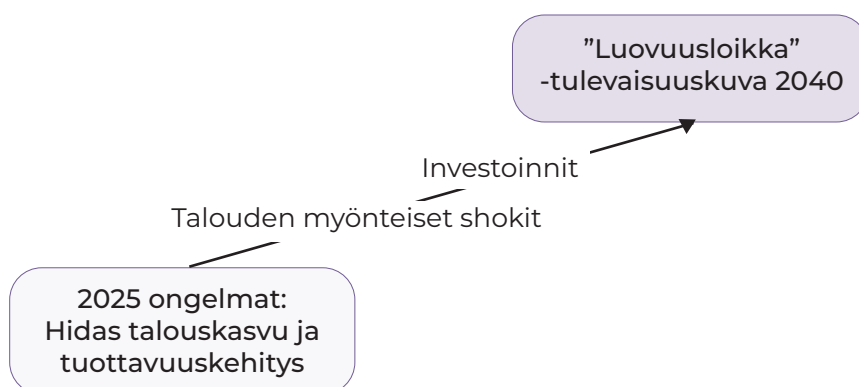
“Ylisukupolvisen hyvinvoinnin vaalijat” keskittyy kuvaamaan talouden tulevaisuutta, jossa uusi päättäjien ja asiantuntijoiden sukupolvi on pysäyttänyt eriarvoistumiskehityksen ja jota kehitetään kestävyden rajoissa.

LUOVUUSLOIKKA

Talouden tuottavuusloikka selittyy vahvalla investointi- ja innovaatiopolitiikalla sekä suotuisilla talousshokeilla, jotka saivat aikaan hyvän kierteen Suomen talouteen. Työllisyys on korkealla ja Suomessa kehitetyt eettisesti kestävätkä tekoälyteknologiat ja -palvelut luovat uutta kasvua. Inhimillisyys, oppiminen ja luovuus ovat arvossaan, ja niihin panostamista pidetään välttämättömänä sekä talouden kehityksen että ihmisten hyvinvoinnin kannalta. Luovuus näkyy arjessa monin tavoin.

Geopoliittisen tilanteen rauhoittuminen on vähentänyt Suomen taloudellista epävarmuutta ja tarvetta puolustusinvestoinneille. Yksityisiä ja julkisia investointeja on viimein pystytty suuntaamaan koulutukseen, tutkimukseen sekä tuotekehitykseen, mikä näkyy nopeana talouskasvuna, jota tekoälyn mahdollistama tuottavuusloikka kiihdyttää entisestään.

Vuonna 2040 Suomi luottaa korkeaan, mutta eettisesti kestävään teknologiaan. Tekoälyn sääntelyssä on päästy yksimielisyyteen, ja eettisistä tekoälypalveluista on muodostunut Suomen talouden uusi tukijalka. Yritysten merkitys Suomen kasvuloikalle on suuri. Uudet suuryritykset ovat nousseet kehityksen kärkeen mm. puhdasta energiaa ja hyvinvointi-innovaatioita tuottamalla. Myös pienempien yritysten kehittämät tuotteet ja palvelut ovat haluttuja, ja niistä saaduilla vientituloilla rahoitetaan yhteiskunnan palveluita.

Valtio tukee erityisesti alkuvaiheessa olevia yrityksiä verohelpotuksilla, ja kansainvälistymistä edistetään erityisesti uusien tuotteiden ja palveluiden markkinointiin panostamalla. Työllisyys on ennätyskorkealla, ja teknologian avulla on ratkaistu työvoiman kohtaanto-ongelmaan liittyviä haasteita, jotta etenkin nuoret työntekijät löytäisivät helpommin osaamistaan vastaavaa työtä. Yritykset tarjoavat myös interaktiivisia oppimis- ja koulutautumismahdollisuuksia sekä harjoittelupaikkoja.

Vaikka julkisia palveluita on karsittu, ne ovat laadukkaampia ja niitä kohdennetaan kaikkein eniten tukea tarvitseville. Kuormittunutta eläkejärjestelmää on uudis-

Suomessa on alettu jo peruskoulussa herätteleämään lapsia ja nuoria innovatiivisuuteen ja luovuuteen, minkä seurauksena uusien keksintöjen ja yritysten määrä on noussut huomattavasti. Tekoälyn käytön lisääntymisen seurauksena juuri ihmisten kyky luovuuteen on tärkeää, ja sen tärkeys ja arvostus yhteiskunnassa on noussut.” (21–23-vuotias vastaaja)

tettu, ja jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa oman eläkkeensä suuruuteen päämäärätietoisella sijoittamisella, mikä on palauttanut nuorten luottamuksen järjestelmän kestävyYTEEN. Verotusta on kevennetty eniten ansaitsevilta, jotta he maksaisivat veronsa Suomeen ja kotimainen kulutus lisääntyisi. Ihmisillä on aiempaa suurempi vastuu omasta elämästään, mutta he kykenevät kantamaan sen, sillä hyvinvointi kasvaa ja työtä riittää.

Teknologisesti edistyksestä huolimatta arvoa annetaan myös ajattelulle ja tylsistymiselle, ja teknologian vastapainona vaalitaan luomuälyä. Vapaa-aika kuluukin keskittymiskykyä ylläpitävien harrastusten parissa. Taide- ja kulttuurialoja arvostetaan jälleen. Koteja käytetään muuhunkin kuin asumiseen ja julkisia tiloja vuorostaan käytetään myös asumiseen niiden ollessa tyhjillään. Liikkumista paikasta toiseen helpottavat liikenteen innovaatiot, kuten luotijunat ja sähkölentoliikenne, jotka tukevat myös kestäväää turismia. Hologrammikokoukset ovat mullistaneet etätöön tekemisen.

Luomuäly ja teknologiaa sopivassa suhteessa

Aamiaisen jälkeen astun itseohjautuvaan, aurinkoenergialla kulkevaan autoon. Matka kaupunkiin on ympäristöystävällinen, ja koska en ohjaa autoa, avaan läppärin ja aloitan työpäivän jo matkalla. Sähköpostit, projektit ja analyysit hoituvat ennen kuin olen perillä. Työpaikalla minua odottaa robottsihteeri, joka on rakentanut juuri minulle sopivan to-do-listan. Se ehdottaa taukoja ja optimoi työtehtävät tekoälyn avulla.

Illtapäivällä siirryn meta-maailmaan. Kevyet AR-linssit vievät minut virtuaaliseen toimistoon, jossa kollegat eri puolilta maailmaa ovat läsnä avatar-muodossa niin realistisina, että tuntuu kuin olisimme samassa huoneessa. Kokoukset sujuvat saumattomasti, ja teknologia on niin kehittynyttä, että etäisyydet eivät enää merkitse mitään.

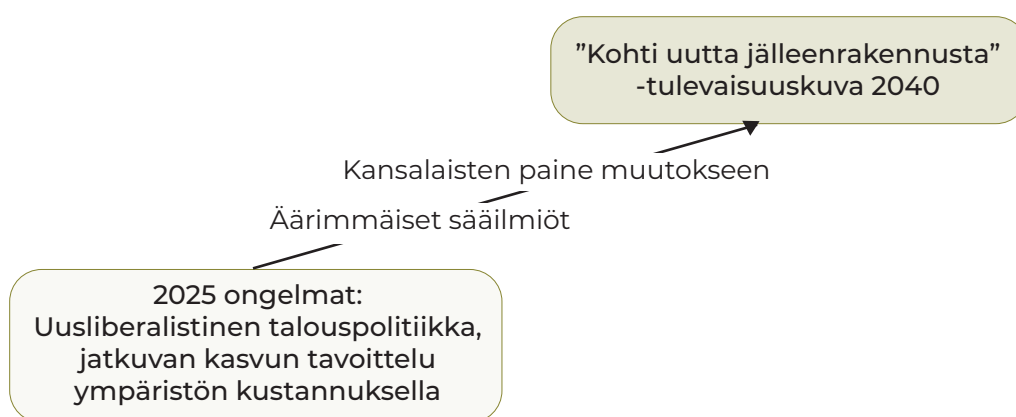
Tärkeää arjessani on palauttava vapaa-aika, jolloin voin käydä puhtaassa luonnossa tai kävellä kaupungin keskelläkin raikkaassa ilmassa. Autot eivät saastuta tai aiheuta melua, sillä kaupungin keskusta on vapaa yksityisautoilijoista. Vain raitiovaunu ja sähköiset linja-autot hurahtelevat välillä ohitseni. Harrastan edelleen käsitöitä ja näyttelemistä, sillä ne ovat asioita, joita teknologian kehitys ei voi korvata.

Pyrin panostamaan mielikuvituksen käyttämiseen, leikkimiseen ja oppimiseen tekoälyn ja teknologian käytön vastapainoksi. Kotona imuri, astianpesukone, valaistus, ruokalistasta muistutteleva jääkaappi ja moni muu toimivat tekoälyn avulla. Illalla syön yhdessä perheeni kanssa illallista. Ennen nukkumaanmenoa luemme kirjoja, ja älylaitteet on laitettu pois.

KOHTI UUTTA JÄLLEENRAKENNUSTA

Ilmastonmuutoksen seuraukset pakottavat Suomen uudistamaan talousjärjestelmää perusteellisesti, mitä osa suomalaisista pitää vallankumouksena. Talouskasvun tavoittelu on tullut tiensä päähän, ja tulevaisuuden hyvinvointia rakennetaan aiempaa niukemmista lähtökohdista uuteen arvopohjaan nojaten. Ekologisen jälleenrakentamisen Suomessa luontoa, hyvinvointia ja hoivaa arvostetaan entistä enemmän, eikä raha ei ole enää kaiken mittari. Niukkuuden aika avaa uusia mahdollisuuksia yhteisöllisyyden ja henkisen hyvinvoinnin kehittämiseen. Perinteiset viljely- ja korjaustaidot nousevat arvoonsa samalla, kun suomalaisten luontosuhde vahvistuu.

Ilmastonmuutoksen kiihtyminen herätti suomalaiset ja talouden toimintalogiikka ajateltiin kokonaan uusiksi. Jatkuvan talouskasvun tavoittelusta luovuttiin, sillä luonnonvarojen tuhlaamiseen ei ollut enää yksinkertaisesti varaa maapallon kantokyvyn natistessa liitoksissaan. Muutoksille oli kansalaisten laaja tuki, ja tilanteen vakavuus sai jokaisen ymmärtämään ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja vaikuttamisen tärkeyden.

Kaikessa päätöksenteossa ja toiminnassa huomioidaan nyt luonto ja ihmisten kokonaisvaltainen hyvinvointi. Luontokato on viimein saatu pysäytettyä, vaikka ilmastonmuutos vaikeuttaa jo syntyneiden ympäristöongelmien ratkaisemista. Kiertotalouden ja donitsitalouden malleja on sovellettu onnistuneesti kasvunjälkeiseen aikaan siirtymisessä. Erityisesti harvinaisten luonnonvarojen, kuten jalometallien, kierrättäminen on edistyskellistä.

Uudistuneesta maanviljelystä tulee merkittävä osa kestävästä taloutta, sillä uusia ruoka-aineita tarvitaan, kun eläinten kasvattamisesta ravinnoksi luovutaan. Julkisista varoista tuetaan maanviljelyn uudistumista, jotta ruoan riittävyys voidaan taata haasteellisista olosuhteista huolimatta. Luonnon ja ympäristön hyvinvointia tukevia hankkeita rahoitetaan mm. progressiivisella ympäristöverolla. Muuttuneista olosuhteista huolimatta Suomessa aletaan lähestyä ruokaomavaraisuutta. Innovatiivista ruoantuotantoa kokeillaan esimerkiksi superkasvihuoneissa, joissa tehtävät lajikoikeudet eivät pohjautu suoraan eläimiin tai kasveihin.

Ihmiset ovat siirtyneet "hitaampaan elämään", jonka keskiössä ei ole onnellisuuden tavoittelu kuluttamisella ja taloudellisella menestyksellä, vaan esimerkiksi luontoyhteydellä, rikkailla sosiaalisilla suhteilla ja oman hyvinvoinnin edistämällä muilla tavoin kuin kuluttamalla." (24–26-vuotias vastaaja)

Valtio on kohdistanut tukea myös kansalaistaitojen opettamiseen. Suomalaiset opettelevat uudestaan pienviljelyä, käyttöesineiden korjaamista ja aktivoituvat osuuskunta- ja vapaaehtoistoiminnassa. Jakamistalous ottaa harppauksia eteenpäin. Yhteisöllinen omistaminen yleistyy, ja esimerkiksi erilaiset energiayhteisöt ja osuustoiminnalliset yritykset vahvistavat osallisuutta ja tarjoavat merkityksellistä työtä. Käynnissä on suomalaisen yhteiskunnan uuden jälleenrakennuksen aika, joka vertautuu toisen maailmansodan jälkeisen ajan ponnistuksiin. Vaikka arki on kiireistä, läheisille on enemmän aikaa. Yhteisöllisyys vahvistaa sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja tuo jaksamista työteliääseen arkeen.

Monikulttuurinen illallinen yhteisöpuutarhassa

Asun nykyään viihtyisässä huoneistossa yhteisöllisessä asumuksessa. Vanha koulurakennus on muokattu siihen sopivaksi rakentamalla sinne erikokoisia huoneistoja ja yhteistiloja. Yhteisössä asuu kaltaisiani aikuisia, mutta myös lapsiperheitä ja vanhuksia. Osa naapureistani tulee monikulttuurisista taustoista, ja kaikilla on varaa asua siellä missä haluavat, koska asuminen nähdään nyt ihmisoikeutena. Pihalla kasvatamme omaa ruokaa alueen asukkaita varten, vietämme aikaa yhdessä ja jaamme elämän ilot ja surut kahvipöydän äärellä. Rakennus toimii täysin uusiutuvalla energialla.

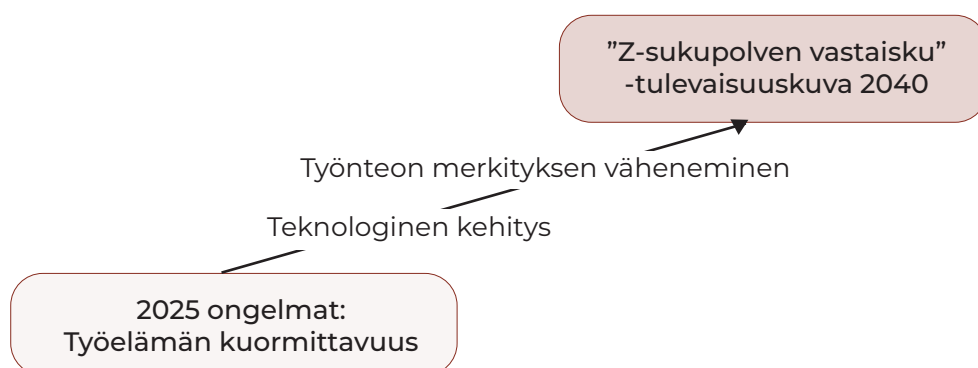
Yhteisöllisyys on ollut kasvussa 2020-luvulla aiheutuneiden kriisien jälkeen. Uudet yhteisösovellukset ovat kasvattaneet suosiotaan, ja niissä voi pyytää ja tarjota apua erilaisiin asioihin. Ilma tuntuu puhtaammalta kuin koskaan. Suomen vihreä siirtymä on onnistunut. Ihmiset tuntevat olonsa turvalliseksi, arvostetuksi ja osalliseksi.

Tänään illalla kokoonnumme oman pihamme yhteisöpuutarhaan. Ilmassa leijuu tuoreiden yrttien ja paahdettujen juuresten tuoksu. Pitkät puupöydät notkuvat satokauden antimista: kurpitsakeitto höyryää savikulhoissa, leivät ovat juuri tulleet uunista, ja kulhoissa kiiltävät marjat houkuttelevat lapsia, jotka juoksevat nauraen pihan käytävillä.

Z-SUKUPOLVEN VASTAISKU

Vuonna 2040 palkkatyö ei ole enää välttämätöntä toimeentulon kannalta. Sen sijaan aikaa ja voimavaroja käytetään vapaaehtoistyöhön ja laadukkaaseen vapaa-aikaan. Aidosti monipaikkainen elämä on mahdollista yhä useammalle, ja muuttovirtoja suuntautuu kasvukeskusten ulkopuolelle. Moni kokee elämänlaatusa parantuneen, vaikka elintaso ei ylläkään enää 2020-luvun huippuvuosiin. Suomalaisten tervehtynyt suhde työhön- ja vapaa-aikaan houkuttelee myös muualta uusia asukkaita.

Työelämän kuormittavuus oli kestävämmällä tasolla, minkä seurauksena uupumus yleistyi entisestään ja työperäiset mielenterveyden ongelmat alkoivat haitata työurien jatkuvuutta. Työelämän muokkaaminen inhimillisesti kestäväksi oli välttämätöntä, jotta yhteiskuntaa voitaisiin rakentaa luottavaisin mielin.

Toisaalta työvoimapulaa ennustaneiden pelot eivät käyneet toteen, kun tekoäly ja kehittyneet robotit alkoivat korvata entistä enemmän työvoimaa ja vähensivät työntekijän tarvetta sekä teollisuudessa että palvelualoilla. Jäljelle jääneet työt jaettiin yhä useammalle, ja osa-aika- sekä etätyö normalisoituivat. Eläkeikää onnistuttiin myös laskemaan, mikä mahdollisti nuorten pääsyn työmarkkinoille aikaisemmin ja toisaalta vanhempien ikäluokkien arjen leppoistamisen. Vapaaehtoistöiden merkitys on myös kasvanut arjen merkityksellisyyden lisääjänä.

Kehityksen ansiosta työelämän tahti ei ole enää yhtä rajua kuin ennen, vaan työtä tehdään joko toimeentuloa tai oman potentiaalin toteuttamista varten. Samalla työn merkitys on muuttunut perustavanlaatuisesti, eikä työelämässä suorittaminen ole enää tavoiteltavaa – saati pääasiallinen tavoite elämässä. Työtuntien määrän vähentyminen ei ole tarkoittanut hyvinvoinnista ja riittävästä elintasosta luopumista. Teknologisen kehityksen aikaansaama työn tuottavuuden paraneminen ja kansalaispalkkaan rinnastettava perustulo mahdollistavat riittävän toimeentulon kaikille. Niinpä myös pienet yritykset ja yksinyrittäjyys kukoistavat rennommassa Suomessa, jossa kaikilla on mahdollisuus kuluttaa palveluita.

Ihmiset muuttuvat tietyllä tavalla vapaimmiksi, mutta vanhat sukupolvet kutsuvat muutosta löysyydeksi. Auktoriteetti vähenee ja menettää merkitystä.”

(21–23-vuotias vastaaja)

Jo eläköityneet vanhemmat sukupolvet kuitenkin vastustavat muutosta ja kutsuvat vuosikymmentä ”löysyyden ajaksi”, vaikka kyse on vapauden ja valinnanmahdollisuuksien lisääntymisestä. Oman terveyden ylläpitokaan ei välttämättä vaadi enää kuntoilua tai ruokavaliota, vaan ulkonäön muokkaamisesta ja kehonosien vaihtamisesta on tullut normaali osa pidemmän elämän tavoittelua. Työelämän kohtuullistuminen on johtanut 2040-luvulla monipaikkaisuuden yleistymiseen ja kukoistamiseen. Muuttoliike suuntautuu yli rajojen sinne, missä on mielekästä tekemistä tarjolla, erityisesti pienemmille paikkakunnille. Muutos lisää palveluiden tarjontaa, paikallista kasvua sekä tukee luontoyhteyttä ja viisaampaa resurssien käyttöä. Samalla tiiviit yhteydet kaupunkeihin varmistavat, että innovaatioita ja elinvoimaa riittää myös kasvukeskusten ulkopuolelle. Lisääntynyt vapaa-aika näkyy myös pienempien kuntien lisätuloina, joita maahanmuuttajat, matkailijat ja vapaa-ajan asukkaat tuovat mukanaan.

On ihanaa, että yhteiskunta ei toimi tehokkuusajattelu edellä

Tänään on torstai, eli viikon viimeinen työpäivä. Nykyään käytetään nelipäiväistä työviikkoa, sillä sen todettiin edistävän hyvinvointia ja tuottavuutta. On ihanaa, että yhteiskunta ei toimi enää vain tehokkuusajattelu edellä ja voin tehdä lyhyttä työviikkoa. Myös työni on merkityksellistä, mutta työ nähdään vain yhtenä osana arkea, eikä sellaisena, joka johtaa koko elämää. Nyt yhteiskunnassa vallitsee ajatus siitä, että arjesta pitää pystyä nauttimaan.

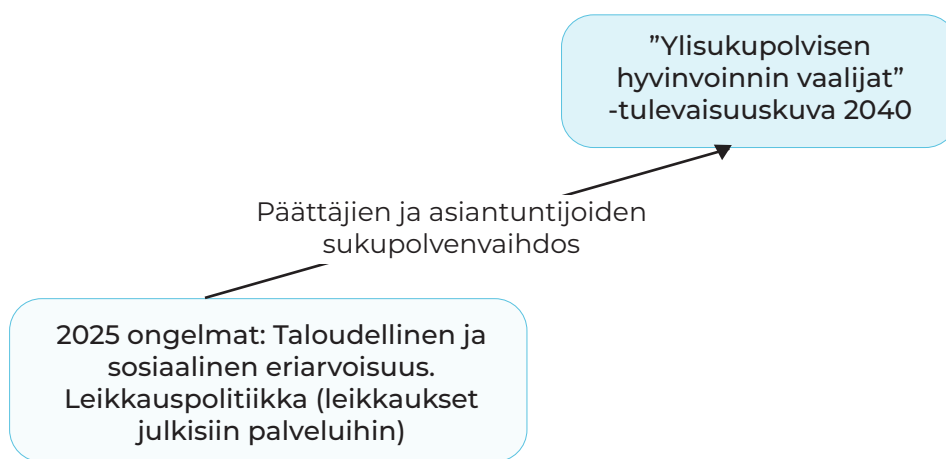
Lähden junalla maaseudulle. Ikkunasta näen kylät, jotka kukoistavat yhtä paljon kuin kaupungit: pieniä yrityksiä, tutkimuskeskuksia ja taidestudioita. Maaseutu ei ole enää hiljainen, vaan se sykkii elämää ja luovuutta. Määränpäässäni kyläkeskuksessa toimii laboratorio, jossa tutkitaan uusia biopohjaisia materiaaleja ja kehitetään kasvilajikkeita, jotka kestävät ilmastonmuutoksen haasteet. Katolla pyörivät tuuliturbiinit ja aurinkopaneelit. Kylän laidalla sijaitsee Taideaitta, vanha navetta, joka on muutettu galleriaksi ja työpajoiksi.

Päivän aikana opetan opiskelijoita luokassa, joka tuntuu pieneltä versiolta globaalista Suomesta. Monet opiskelijoistani tulevat eri puolilta maailmaa, ja yhdessä luomme ideoita, jotka tekevät elämästä parempaa. Jään tänne viikonlopuksi, sillä minulla ei ole enää kiire. Toimin vapaaehtoisena kyläkeskuksessa ja nautin taiteen tekemisestä sekä maaseudun rauhasta. Ilo syntyy yksinkertaisista asioista: yhteistyöstä, yhteisistä aterioista ja siitä tiedosta, että talous kasvaa vahingoittamatta maapalloa. Ja kun vilkaisen rannekkeeni näyttöä, joka kertoo tunneälykkyyteni tilan, hymyilen. Se näyttää rauhaa ja tyytyväisyyttä.

YLISUKUPOLVISEN HYVINVOINNIN VAALIJAT

Nuoret asiantuntijat ovat vastuussa talouspolitiikan johtamisesta ja yhteiskunnan kehittämisestä entistä kestävämmäksi ja tasa-arvoisemmaksi myös tuleville sukupolville. Suomessa panostetaan julkisiin palveluihin ja ongelmien ennaltaehkäisyyn. Talous pidetään tasapainossa uusilla verotusratkaisuilla sekä pitkäjänteisellä päätöksenteolla, joka ulottuu seuraavaa kvartaalia pidemmälle. Työmarkkinoiden uudistuminen on tuonut nuorille töitä ja arkeen kaivattua vakautta. Vahvat sisämarkkinat tuovat hyvinvointia Suomeen. Luottamus päättäjiin on korkealla ja uudet demokratian muodot ovat parantaneet osallisuutta.

Uusliberalistinen talousmalli ja jatkuvan kasvun jahtaaminen jakoivat suomalaisia yhä voimakkaammin menestyjiin ja häviäjiin. Valtaan päästyään uuden sukupolven asiantuntijat ryhtyivät päättäväisesti toimiin eriarvoisuuden vähentämiseksi ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäämiseksi. Ensimmäisenä luotiin poliittisista puolueista riippumaton taloussuunnitelma, joka sisälsi arvolupaukset työllisyyden, luontoarvojen ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Seuraavaksi parannettiin finanssimarkkinoiden sääntelyä. Uudistuksille saatiin laaja tuki koko yhteiskunnasta, kun suoraa demokratiaa lisättiin ja julkinen keskustelu tervehtyi. Koulutusjärjestelmä kasvattaa tulevaisuuden kansalaisia, joille yhdenvertainen yhteiskunnallinen osallistuminen on itsestäänselvyys.

Poliittisessa keskustelussa bkt ja sen mittaama talouskasvu ovat täysin vanhentuneita käsitteitä ja sen sijaan puhutaan kokonaisvaltaisesta planetaarisesta hyvinvoinnista, sijoittamisella viitataan esim. koulutuksen tukemiseen tai vaikkasoiden ennallistamiseen ja velkakeskustelussa kärkenä on se, että maksamme velkaa pois tulevilta sukupolvilta ja ympäristöltämme tekemällä jatkuvasti eko-sosiaalisesti kestäviä ratkaisuja." (24–26-vuotias vastaaja)

Oikeudenmukaisempaa talouspolitiikkaa johdetaan uudella tutkimustiedolla, ja luotto tieteeseen osana päätöksentekoa korostuu. Nuorten asiantuntijoiden johdolla vanhoista, jatkuvan kasvun ja valumaeffekti-talouden opeista on luovuttu ja yhteiskuntaa kehitetään kestävämmäksi ja tasa-arvoisemmaksi. Kansalaisten hyvinvointia ja turvallisuutta heikentävä leikkauspolitiikka on tullut päätökseensä. Taloutta tasapainotetaan progressiivisella pääomaverotuksella ja kansainvälisillä omaisuusveroilla, jotka hillitsevät omistamisen keskittymistä. Verorahoja käytetään entistä enemmän ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon ja sosiaalipalveluihin sekä maksuttomaan julkiseen liikenteeseen. Sosiaaliturvaa on uudistettu, eivätkä leikkaukset kohdistu enää vähävaraisiin.

Vaikka talouden maltillinen ja kestävä kasvu on edelleen välttämätöntä hyvinvoinnin takaamiseksi, tuotavuutta ja hyvinvointia mitataan sosiaalisilla ja ekologisilla mittareilla. Yrityskentällä on tärkeä rooli kestäväen talouskasvun mahdollistamisessa, mutta erityisesti ylikansallisten teknologia- ja energiajätien toimintaa säädellään tiukasti. Asiantuntijat ovat vakuuttuneita, että pitkällä aikavälillä uusi kestävyysstrategia kohentaa Suomen taloutta ja mahdollistaa laajojen julkisten hyvinvointipalveluiden ylläpidon. Päätöksenteko on pitkäjänteistä, puoluepolitiikan kuohuista riippumatonta. Hyvinvointivaltioiden kehittämiseen on kiinnostusta myös muualla maailmassa, ja valtiot tekevät yhteistyötä sosiaalisesti ja ekologisesti kestävien yhteiskuntien rakentamisessa.

Työmarkkinat ovat järjestäytyneet uudelleen ja töitä riittää, myös vastavalmistuneille ja uransa alussa oleville nuorille. Palkan ostovoima on hyvä, ja kotimainen kulutus yksityisellä sektorilla on tukenut Suomen talouden nousua. Työsuhteet ja työurat ovat entistä pidempiä. Luottamus yhteiskuntaan ja päättäjiin on korkealla, ja lisääntynyt yhdenvertaisuus ja hyvinvointi motivoivat ihmisiä sitoutumaan yhteiseen toimintaan maapallon hyväksi. Pahimmat ekokatastrofit onkin pystytty välttämään ketterällä päätöksenteolla ja rajat ylittävällä yhteistyöllä.

Hyvinvointi ympärillä näkyy yhä selvemmin

Työskentelen ympäristökeskuksessa tutkijana ja tällä hetkellä projektimme käsittelee, miten ekososiaalisten toimintatapojen integrointi on laskenut suomalaisten hiilijalanjäljen ennätysalhaiseksi, mutta hiilineutraaliuteen on vielä matkaa. Työyhteisöni on monikulttuurinen ja osallistava. Lounasaikaan liityn ystäväni seuraan yhteisökahvilaan, jossa tarjolla on vain lähiruokaa ja toiminta on täysin jätteehtö. Täällä kohtaavat myös eri sukupolvien ihmiset: he jakavat ideoita ja keskustelevat yhdessä. Opiskelijat, ammattilaiset ja eläkeläiset osallistuvat kaikki käynnissä oleviin sosiaalisiin projekteihin.

Päivän kohokohta on se, kun ystäväni esitteli uutta hanketta, jossa autopesuloista kerättyä, suodatettua harmaavettä voitaisiin käyttää lähialueen kaupunkiviljelyyn. Pääsimme sopimukseen pilotin käynnistämisestä. Tämä ratkaisu tuotti minulle suurta iloa, sillä se oli täydellinen esimerkki siitä, kuinka yritystoiminta voi olla osa suurempaa, ekologista symbioosia.

Ympärillä vallitseva hyvinvointi näkyy yhä selvemmin. Ihmisillä on töitä, nuoret ovat motivoituneempia kuin koskaan kouluttautumaan ja jollain tapaa kelkasta putoaville on vahva turvaverkko. Terveydellisiin huoliin saa apua nopeasti, eikä terveys ole varallisuuskysymys. Aikuisten ennaltaehkäisevää terveydenhoitoa myös tuetaan ja kunnassa onkin tarjolla asukkaalle ilmainen liikuntasovellus, jonka pilatestreenin teen kotiin saapuessani. Lapsetkin palaavat koulusta virkeinä ja innokkaina, sillä koulu järjestää lapsille useita ilmaisia harrastusmahdollisuuksia iltapäivällä koulun jälkeen.

Yhteenveto tulevaisuuskuvista

Tulevaisuuskuvissa kuvattuja maailmoja yhdistävät solidaarisuus sekä toive hyvinvoinnin oikeudenmukaisesta jakautumisesta. Kaikki tulevaisuuskuvat ovat monikulttuurisia ja avoimia ihmisten liikkumiselle maanrajojen sisä- ja ulkopuolella. Vaikka osassa tulevaisuuskuvista kestävä kehitys on voimakkaammin esillä, tulevaisuuskuvat kertovat tulevaisuudesta, jossa kestävä arki ja luonnon huomioiminen ovat itsessään selvä osa ihmisten elämää ja päätöksentekoa. Alla oleva nelikenttä (Kuva 1) havainnollistaa tulevaisuuskuvien erityispiirteitä sekä niiden eroja talouskasvun logiikan ja yhteiskunnallisen muutosnopeuden suhteen.

Kuva 1. Tulevaisuuskuvat nelikentässä.

Tulevaisuuskuvien pinnan alla

Kriittisen kerrosanalyysin (CLA:n) avulla tarkastelimme nuorten kirjoittamien tulevaisuustarinoiden syvempiä merkityksiä, sillä CLA-menetelmällä on mahdollista analysoida aineistoa pintatasoa syvemältä. Aineistosta koostamamme narratiivit sisältävät pintatason ilmiöiden lisäksi tulkintoja aineistoon sisällyttävistä maailmankuvista eli arvomaailmasta ja kulttuurin syväkerroksista. Narratiiveja on käytetty tulevaisuuskuvien rakentamisen tukena.

Nykyhetkessä Suomen taloutta ja siihen liittyviä ilmiöitä käsitellään talouskasvun puutteen, kilpailukyvyyn ja heikkenevään huoltosuhteen kautta. Käsitysten taustalta avautuu näkymä talouskasvun ja hyvinvoinnin väliseen yhteyteen, mikä vastaa perinteistä tulkintaa jatkuvasta talouskasvusta hyvinvoinnin edellytyksenä. Talouskasvu on välttämätöntä hyvinvoinnin luomiseksi, ja järjestelmän toimimattomuus selittyy talouskasvuun liittyvillä ongelmilla, joita “korjaamalla” hyvinvointiin voidaan palata. Narratiiveista erottuu myös nykyjärjestelmää kyseenalaistava kertomus, jossa jatkuvan kasvun tavoittelun nähdään johtavan hyvinvoinnin heikkenemiseen ja eriarvoisuuden syvenemiseen. Teknologiaan pohjautuva kasvu on

puolestaan epätasaista ja jakaa yhteiskuntaa voittajiin ja häviäjiin. Teknologiaa kuvaava narratiivi sijoittuu nykyhetken ja tulevaisuuden välimaastoon, sillä siihen liittyviä teemoja käsiteltiin molemmilla aikatasoilla yhtenevästi. Nykyhetkeä kuvaavien narratiivien sisältöä on avattu tarkemmin taulukossa 2.

Taulukko 2. Esimerkkejä talouden kasvun ja kehityksen narratiiveista nykyhetkessä.

<i>Litania</i>	Taloukasvun puute on Suomen talouden ongelma	Suomen pitkän aikavälin kilpailukyky rapautuu	Uusliberalistinen talouskehitys tulee tiensä päähän	Teknologia jakaa yhteiskuntaa voittajiin ja häviäjiin
<i>Systeemi</i>	Taloukasvu sakkaa, eikä tuottavuus kehity, (jonka seurauksena Suomi on jäänyt jälkeen muista Pohjoismaista). Tarvittavista uudistuksista ei pystytä sopimaan (mm. työmarkkinat, yrityskehitys, koulutus). Taloukasvu olisi mahdollista, jos tahtotilaa löytyisi.	Leikkaaminen koulutuksesta, tutkimuksesta ja nuorista heikentää kilpailukykyä. Osaamiseen ei investoida, eivätkä tulevaisuuden osaajat pääse työmarkkinoille.	Nykyinen talousjärjestelmä tuottaa eriarvoisuutta, eikä ole ympäristön kantokyvyn kannalta kestävä. Hyvinvoinnin ylläpitäminen ei ole mahdollista nykyjärjestelmän puitteissa.	Sääntelyn puute mahdollistaa pääomien keskittymisen ja eriarvoisuuden kasvun. Korkea tuottavuus hyödyttää vain harvoja. Tekoäly vie työpaikoja ja osaaminen yhteiskunnassa heikkenee.
<i>Maailmankuva</i>	Mekanistinen ja perinteinen, taloukasvu ja hyvinvointi ovat erottamattomia.	Varovaisuus ja virheiden pelko, sukupolvien vastakkainasettelu. Kilpailukyvyn välttämättömyys järjestelmän toiminnalle.	Maailmakuvien törmäys ja konflikti, jatkuvan kasvun kestättömyys, hyvinvoinnin erkaantuminen taloukasvusta.	Kilpailuhenkinen, heikkojen jääminen jälkeen, sivistysvastainen. Teknokraattinen, kasvun epätasainen jako hyväksytään.
<i>Metafora</i>	"Soutaminen ja huopaaminen"	"Nysväily"	"Jyrkkä alamäki, putoaminen"	"Brainrottailu" eli aivomädätys "algoritmien puristuksessa"

Nuorten tulevaisuutta kuvaavat narratiivit erottuvat nykyhetkestä sekä suhteessa kasvuun että hyvinvoinnin määritelmään. Tulevaisuudessa tuottavuuden kasvu luo hyvinvointia, joka jakautuu oikeudenmukaisesti. Maltillisen kasvun ja kestävyden tasapaino mahdollistaa myös hyvinvoinnin oikeudenmukaisen jakautumisen myös tulevaisuuden sukupolvien näkökulmasta. Ekososiaalista hyvinvointia korostavassa narratiivissa hyvinvointi irtautuu jatkuvasta taloukasvusta ja se määritellään uudelleen, mikä vertautuu kohtuutalous-ajatteluun. Inhimillistä kestävyttä korostavassa narratiivissa kasvun tavoittelu korvautuu hyvinvoinnin lisäämisellä. Näkökulmien taustalla voi olla esimerkiksi kaikuja työnjälkeisestä yhteiskunnasta, jossa tuottavuuden nopea kehitys vähentää työvoiman tarvetta ja tekee palkkatyöstä osittain tai kokonaan tarpeetonta. Tulevaisuusnarratiiveissa korostuivat etenkin yhteisöllisyyteen, tasa-arvoon ja oikeudenmukaisuuteen, henkiseen hyvinvointiin ja itsensä kehittämiseen liittyvät arvot. Näitä narratiiveja on avattu tarkemmin taulukossa 3.

Taulukko 3. Esimerkkejä talouden kasvun ja kehityksen narratiiveista vuonna 2040.

<i>Litania</i>	Tuottavuusloikalla uuteen talouskasvuun	Ekososiaalinen hyvinvointi	Maltillisen kasvun ja kestävyys tasapaino	Inhimillisesti kestävä vaurautta
<i>Systemi</i>	Teknologiaan perustuva kehitys- ja tuottavuusloikka luo hyvinvointia laajasti yhteiskuntaan. Valtion investoinnit keskeisiä uuden aallon yritysten onnistumiselle.	Uusi talousjärjestelmä perustuu yhteisöllisyydelle ja resurssiniukkuuden hyväksynnälle. Työ määritellään uudelleen. Vahva kansalaisyhteiskunta.	Uudistettu hyvinvointivaltio takaa vahvat julkiset palvelut – myös keskustojen ulkopuolella. Pääoman verotus ja omaisuuskatot hyvinvoinnin rahoittamiseksi.	Työelämä ja sen rakenteet tervehtyvät. Vahvat sosiaali- ja terveyspalvelut kansalaisten hyvinvoinnin tukena. Kasvutavoitteet muuttuvat hyvinvoinnin edistämiseksi.
<i>Maailmankuva</i>	Edistysusko eettisellä arvopohjalla. Rohkeutta ja kunnianhimoa arvostetaan. Ihmisyden arvostaminen. Tuottavuuteen perustuva kasvu luo hyvinvointia, joka jakautuu oikeudenmukaisesti.	Oikeudenmukaisuus, inhimillisuus, kohtuullisuus uhrautuminen, sopusointu luonnon kanssa. Hyvinvointi irrottautuu talouskasvusta, hyvinvoinnin uudelleen määrittely.	Tasa-arvo, solidaarisuus ja monikulttuurisuus voimavarana. Kasvu ei yksin riitä. Hyvinvoinnin oikeudenmukainen jakautuminen, myös tulevaisuuden sukupolville.	Uteliaisuus, rakkaus, itsensä toteuttaminen ja henkinen hyvinvointi. Kasvun määrittely uudetaan inhimillisistä tarpeista käsin, kasvun merkityksen muuttuminen.
<i>Metafora</i>	Tiedon ja viisauden voitto	”Uusi jälleerakennuksen aika”	”Hyvinvointivaltion pelastaminen tai reformaatio”	”Löysäily” kunniaan

KOHTI MONIÄÄNISEMPÄÄ TALOUSKESKUSTELUA

Tämän tutkimuksen pohjalta muodostetut nuorten aikuisten tulevaisuuskuvat Suomen taloudesta 2040 viestivät ennen kaikkea muutoksen välttämättömyydestä. Talouden tulisi muuttua kestävämmäksi, kohtuullisemmaksi, oikeudenmukaisemmaksi ja hyvinvointia tukevaksi, jotta nuoret aikuiset kokisivat talouden tulevaisuuden hyväksi. Olemme tiivistäneet tähän päätöslukuun kolme tärkeintä pääviestiä nuorten aikuisten näkemysten pohjalta tukemaan talouskeskustelun monipuolistumista. Lisäksi olemme muodostaneet suosituksia päättäjille ja asiantuntijoille nuorten aikuisten osallisuuden vahvistamiseksi julkisessa talouskeskustelussa. Nuorilla aikuisilla on näkemyksiä talouden tulevaisuuksista, he haluavat tuoda niitä esille ja vaikuttaa Suomen talouden kehitykseen.

Nuoret ovat tyytymättömiä Suomen talouden nykytilaan ja pitävät muutosta välttämättömänä.

Nuoret toivovat muutosta Suomen talouskehitykseen, ja tyytymättömyys nykytilanteeseen nousi selkeästi esille aineistossa. Osa vastaajista koki huolta omasta ja yhteiskunnan tulevaisuudesta ja piti haastavana hyvien tulevaisuuksien kuvittelua omalta kohdaltaan. Trendi nuorten heikentyneestä tulevaisuususkosta (Happonen & Kiilakoski 2025) näkyi siten myös tässä aineistonkeruussa. Jatkuvan talouskasvun tavoittelun nähtiin aiheuttavan kielteisiä seurauksia yksilöille, yhteiskunnalle ja ympäristölle. Jyrkkenevä eriarvoisuus ja toisaalta luonnon kantokyky ja luonnonvarojen riittävyys herättivät kirjoittajissa huolta ja saivat kyseenalaistamaan jatkuvan talouskasvun tavoittelun mielekkyyden ja samalla nykyisen talous- ja yhteiskuntajärjestyksen perustan. Toisaalta aineistosta on paikannettavissa näkökulmia, joissa Suomen talouden ongelmat kietoutuvat heikon talouskasvun ja tuottavuuskehityksen sekä heikkenevän huolto-suhteen ympärille. Vastauksia yhdisti kiulu nykytilanteen ja toivottavan tulevaisuuden välillä, jolloin siirtymä toivottuun tulevaisuuteen oli mahdollista vain radikaalin muutoksen kautta. Joissain vastauksissa riittävänä muutosvoimana pidettiin ympäristökatastrofin tai vallankumouksen kaltaista mullistusta, toisissa päättäjien vaihtumista tai muuta ulkoista muutospainetta. Yhtä kaikki, hyvän kierteen saavuttamista ei pidetty mahdollisena nykykehitystä jatkamalla.

Nuoret mieltävät talouden ongelmat eri tavoin verrattuna valtavirran talousnarratiiveihin. Tällä hetkellä talouskeskustelussa toistuvat kasvun välttämättömyyteen ja Suomen kilpailukykyyn liittyvät narratiivit sekä valtion velkaantumiskehityksestä koettu huoli. Suomen joutuminen Euroopan unionin alijäämänettelyyn (Helsingin Sanomat 25.11.2025) vahvistaa valtionvelan asemaa julkisessa keskustelussa todennäköisesti entisestään. Huoli valtion velkaantumisesta ei sen sijaan nouse nuorten talouteen liittämien haasteiden kärkikastiin. On mahdollista, että jatkuva velkapuhe koetaan uuvuttavaksi ja nimenomaan nuorten tulevaisuuden mahdollisuuksia rajoittavaksi. Eräs vastaajista kuvasi valtionvelan käsittelyä tulevaisuudessa seuraavasti: "velkakeskustelussa kärkenä on se, että maksamme velkaa pois tulevilta sukupolvilta ja ympäristöltämme tekemällä jatkuvasti eko-sosiaalisesti kestäviä ratkaisuja" (24–26-vuotias vastaaja), mikä voidaan tulkita kritiikiksi nykyisen velkakeskustelun sisältöön ja sen hallitsevaan näkökulmaan julkisuudessa.

Nuoret eivät myöskään kaihda haastaviin aiheisiin tarttumista, ja aineiston perusteella voidaan todeta, että nuorilla on kykyä ja halua käsitellä talouteen liittyviä kysymyksiä. Tästä yhtenä esimerkkinä olivat esimerkiksi eläkejärjestelmän uudistamiseen liittyvät pohdinnat sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Halukkuus tarttua taloutta käsitteleviin aiheisiin voi kertoa myös talouden merkittävästä roolista yhteiskunnassa, jolloin monet sosiaaliset ja yhteiskunnalliset kysymykset kehystetään talouden

näkökulmasta. Toisaalta vastauksissa voi näkyä toive laajentaa nykyhetken talouskeskustelun yksipuolisia narratiiveja ja kapeaa fokusta. Nuorten ajatukset herättelevät päättäjiä – ja kaikkia aikuisia – käsittelemään taloutta myös hoivan, mielenterveyden, julkisten palveluiden saatavuuden ja luonnon hyvinvoinnin näkökulmista.

Nuoret toivovat Suomen talouden kehittyvän kestävämpään ja kohtuullisempaan suuntaan sekä luonnon että ihmisten kannalta.

Aineistosta koostetuissa tulevaisuuskuvin korostuivat kaksi perinteiseen talouskasvun dynamiikkaan pohjautuvaa tulevaisuudennäkymää ja kaksi vaihtoehtoista, talouskasvun välttämättömyyteen kriittisemmin suhtautuvaa tulevaisuuskuva. *Luovuusloikka* perustuu olettamalle talouskasvusta, joka nojaa teknologiseen kehitykseen ja tuottavuuden kasvuun. Investoinnit henkiseen pääomaan ovat kehityksen ajureita. *Z-sukupolven vastaisu* puolestaan kuvaa tulevaisuuden yhteiskuntaa, jossa tuottavuuden nopea kehitys – johtuen pääasiassa teknologisista edistysaskeleista – on mahdollistanut työvoiman tarjonnasta irrottautumisen ja siirtymisen osin työnjälkeiseen yhteiskuntaan, jossa yksilö on vapaa toteuttamaan itseään. Vaikka nykyhetken verrattuna muutos on radikaali, se ei ole kuitenkaan tapahtunut äkillisesti vaan tasaisen kehityksen seurauksena.

Vaikka kaikki tulevaisuuskuvat painottavat kestäväää kehitystä, joukosta erottuvat talouden kestäväään kasvuun ja kohtuutalouteen perustuvat tulevaisuuskuvat, joissa ympäristön ja ihmisten hyvinvointi arvotetaan yksilöotteen talouskasvun yläpuolelle. Erityisesti *Kohti uutta jälleenrakennusta* -tulevaisuuskuva avaa näkymiä tulevaisuuteen, jossa ihmisten hyvinvointi kukoistaa niukkenevista resursseista huolimatta. Tässä tulevaisuuskuvasa riittävä hyvinvointi on kyetty saavuttamaan kestävä ja kohtuullisen talouden opeilla. Ajatusten voi nähdä heijastelevan ekologiseen jälleenrakennukseen liittyvää talouden vaihtoehtoista mallia, jossa valtio-ohjauksella pyritään siirtymään kestäviin talouden rakenteisiin (Järvensivu ym. 2022). Tulevaisuuskuva poikkeaa esitetyistä malleista kuitenkin muutoksen nopeuden ja väijäämättömyyden perusteella. Hallittuun muutokseen ei ole aikaa, vaan talouden rakenteiden on järjestäydyttävä uudelleen paineen alla.

Ylisukupolvisen hyvinvoinnin vaalijat -tulevaisuuskuvasa muutos käynnistyy päättävien asiantuntijoiden sukupolvenvaihdoksesta, minkä seurauksena Suomen talouspolitiikkaa kehitetään oikeudenmukaisempaan suuntaan. Tässä tulevaisuudessa sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja ekologinen kestävyys kulkevat käsi kädessä. Vaikka nämä ajatukset ovat osin yhteneviä hyvinvointivaltioiden talous- ja yhteiskuntapolitiikan kanssa (Järvensivu ym. 2023), tulevaisuuteen sijoitettuina ja ekologiseen arvopohjaan yhdistettyinä ne tuntuvat tuoreilta ja jossain määrin yllättäviltä näkemyksiltä. Rivien välistä on luettavissa väsymystä uusliberalistiseen kilpailun eetokseen ja yksilön pärjäämisen korostamiseen, ja samalla hahmottuu kuva yhteiskunnasta, joka keskeisiltä piirteiltään muistuttaa toisen maailmansodan jälkeen rakennettua hyvinvointivaltiota ekologisella painotuksella. Yhteydet ekohyvinvointivaltion talousteeseihin erottuvat selkeästi (Järvensivu ym. 2022). Nuoret toivovat tulevaisuudelta valtion ohjaavaa roolia ja säätelyä sekä huolehtimista resurssien oikeudenmukaisesta jakautumisesta politiikan välityksellä. Myös aiemmat tutkimukset tuovat esille nuorten toiveita tasapainoiseen, itselle mielekkääseen arkeen, luonnonläheisyyteen ja palveluiden saatavuuteen tulevaisuudessa (Heikkilä ym. 2017). Ovatko aiemmin itsestään selvinä pidetty edistys, kansalaisille toimivat palvelut ja yleinen tulevaisuusko nuorten aikuisten näkökulmasta radikaaleja tavoitteita? Jos näin on, mitä se kertoo yhteiskunnasta ja toisaalta tulevien päätöksentekijöiden tulevaisuuden odotuksista?

Vaikka tulevaisuuskuvat eivät tarjoa kokonaan uutta vaihtoehtoa Suomen talouden kehitykselle ja kasvulle, sisältyy niihin siitä huolimatta radikaaleja elementtejä, kuten näkemys muutoksen väijäämättömyydestä matkalla toivottuihin tulevaisuuksiin. Kriisien vuosikymmenellä aikuisiksi varttuneiden nuorten

elämässä pysyvyys ja ennakoitavuus voivat olla radikaaleja, jopa utopistia toiveita. Samaten työelämän jatkuvasta kilpailusta ja kuormittavuudesta huolissaan olevat nuoret voivat projisoida nykyhetken näköalattomuutta tulevaisuuteen, jossa työnteon ja hyvinvoinnin välinen suhde on ajateltu uusiksi.

Talouden kehityksen ja kasvun tulisi lisätä hyvinvointia kokonaisvaltaisesti ja politiikkatoimilla varmistetaan sen oikeudenmukainen jakautuminen.

Nuorten visioimissa tulevaisuuksissa talouden kasvua mitattaisiin sen tuottamalla kokonaisvaltaisella hyvinvoinnilla, jota tarkasteltaisiin sekä ihmisen että luonnon näkökulmasta. Luonnon kantokyvyn huomioinen, ympäristöongelmien ratkaiseminen ja luontokadon pysäyttäminen korostuvat nuorten ajattelussa. Samoin lähestytään inhimilliseen hyvinvointiin liittyviä osa-alueita, kuten itsensä toteuttamista, yhteyttä toisiin sekä mahdollisuutta kokea merkityksellisyyden tunteita. Poliitiikkatoimilla puolestaan varmistetaan hyvinvoinnin oikeudenmukainen jakautuminen. Talouden ja politiikan kiinteä yhteys yhdistääkin nuorten tulevaisuuteen suuntautunutta talousajattelua. Kehitys on päinvastainen uusliberalistisiin ihanteisiin verrattuna, jossa korostuu markkinavetoisuus ja sääntelyn puute sekä häiriöttömän pelikentän takaaminen talouden keskeisille toimijoille (Järvensivu ym. 2023). Tulevaisuuskuvat korostavatkin yhteisöllisyyttä ja solidaarisuutta yksilön sijaan, ja talouden keskeisten instituutioiden asemesta puhutaan yhteiskunnan instituutioista, kuten koulutuksesta, edustuksellisesta demokratiasta ja terveydenhuollosta ja siihen liittyvistä hyvinvointipalveluista. Tähän liittyy myös poliittisen ohjauksen merkitys kohtuutalouteen ja ekologiseen hyvinvointivaltioon siirryttäessä.

Kohti kohtuullisempaa Suomea

Vaikka nuoret käsittelivät talouskasvua kriittisesti, he tuskin toivovat Suomen köyhtyvän tai aineellisen hyvinvoinnin katoavan. Tulevaisuuskuvat eivät myöskään tarkoita, että niiden kuvaaman todellisuuden pitäisi toteutua sellaisenaan. Sen sijaan tulevaisuuskuvioiden arvo on niiden kiteyttämässä toiveissa ja tavoitteissa, joita nuoret tulevaisuuteen kohdistavat. Kriittinen suhtautuminen talouskasvuun voi kertoa nuorten valmiudesta tinkiä nykyisestä yltäkylläisyydestä luonnon kantokyvyn ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiseksi sekä paineesta uudistaa arvomaailmaa, jolle yhteiskuntaa rakennetaan. Materiaalinen hyvinvointi ja bruttokansantuotteen kasvuna mitattu edistys eivät riitäkään, kun haasteet muuttuvat entistä monimutkaisemmiksi.

Mikäli nuorten toivomat muutokset toteutuisivat, vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan olisi suuri. Suomen kansantalous perustuu edelleen luonnonvarojen laajamittaiseen hyödyntämiseen, mitä luonnollisesti pitäisi uudelleen arvioida kestävyyssiirtymässä. Julkisen sektorin leikkaukset ja valtionbudjetin tasapainottamiseen tähtäävät toimet tulisi kohdistaa toisin, jotta osa kansalaisista ei päätyisi pysyvästi yhteiskunnan ulkopuolelle. Solidaarisuutta, oikeudenmukaisuutta ja kohtuutta korostava arvopohja edellyttäisi julkisten palveluiden parempaa saatavuutta, verotukseen kohdistuvia muutoksia sekä mahdollisesti sääntelyn kiristymistä. Toisaalta kasvun polulle on mahdotonta päästä ilman valtion tukea investoinneille.

Tulevaisuuskuvat tarjoavat näkökulmia suomalaisen yhteiskunnan uudistamiseen, vaikka resepti onkin perinteinen. Tulevaisuuskuvioiden mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää nuorten mukaan tulevaisuusvallan laajentamista sekä demokratian uudistamista kohti suoraa ja paikallista demokratiaa. Sama näkemys nousee esiin myös viimeaikaisissa selvityksissä (Dufva ym. 2024; Ventelä 2025). Toisin sanoen tavallisten ihmisten äänen pitäisi kuulua paremmin poliittisessa päätöksenteossa sekä yhteiskunnasta ja taloudesta käytävässä julkisessa keskustelussa. Kehitys edellyttää myös julkisen keskusteluilmapiirin tervehdyttämistä tasapuolisemmaksi ja moniäänisemmäksi. Keskustelun poteroituminen nähtiin hyvinvoin-

tia uhkaavana haasteena, jonka ratkaiseminen on välttämätöntä toivotun kehityksen saavuttamiseksi.

Toisaalta tulevaisuuskuviissa kuvattu hyvinvointi ja uudistukset edellyttävät rohkeampaa investointipoliittikkaa sekä valtioilta että yrityksiltä. Valtion on uskallettava panostaa koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen, vaikka niiden tuottoja ei voi heti lunastaa. Yhteiskuntaa on uskallettava kehittää tulevien sukupolvien hyväksi. Tuottavuuskehityksen lisäksi sivistyksen ja osaamisen itseisarvo on tunnustettava ja tunnustettava. Talous tulisi ottaa vahvemmin poliittiseen ohjaukseen, ja resurssien jakautumiseen olisi kiinnitettävä enemmän huomioita.

Nuoret talouskeskustelua rikastamassa

Nuorten ajattelua yhdistää tyytymättömyys talouden nykykehitykseen, rohkeus esittää vaihtoehtoja luonnonvarojen ylikulutukselle sekä halu puhua inhimillisesti ja ekologisesti kestävästä tulevaisuudesta. Nuoret haluavat osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnalliseen kehitykseen, mikä on todettu myös aiemmissa tutkimuksissa (esim. Heikkilä 2017). Tätä taustaa vasten olisi toivottavaa, että nuorten ajatukset ja konkreettiset ehdotukset saisivat nykyistä enemmän näkyvyyttä sekä julkisessa keskustelussa että poliittisessa päätöksenteossa. On huolehdittava, että tulevaisuususkko ei muodostu uudeksi jakolinjaksi nuorten välillä. Mikäli nuorten osallisuutta ja tulevaisuususkkoa ei vahvisteta, on mahdollista että meillä on tulevaisuudessa nuoria aikuisia, jotka eivät kykene suhtautumaan tulevaisuuteen toiveikkaasti.

Olemmekin laatineet seuraavat suositukset päättäjien ja asiantuntijoiden hyödynnettäväksi nuorten osallistamisen tueksi sekä erityisesti talouskysymyksiin liittyvän tulevaisuusvallan laajentamiseksi:

1. Tarkastellaan taloutta osana muuta yhteiskuntaa ja yhteiskunnallisten ilmiöiden kenttää. Esimerkiksi talouskasvua, valtionvelkaa, verotusta, inflaatiota ja ostovoimaa voidaan käsitellä osana laajempaa yhteiskunnallista kontekstia esimerkiksi pohtimalla niiden muutosten vaikutuksia eri ihmisryhmiin ja luontoon yksilötasoa unohtamatta. Talouskeskustelun politisoitumista ei tarvitse välttää.

2. Mahdollistetaan myös muiden kuin taloustieteen asiantuntijoiden osallistuminen talouskeskusteluun. Kynnystä voi madaltaa käsitteistöä selkeyttämällä sekä hyväksymällä, että nuoret käyttävät ja ymmärtävät talouteen liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä eri tavoin kuin talousasiantuntijat. Myös erilaisten menetelmien käyttö näkemysten esille tuomisessa monipuolistaa käytävää keskustelua.

3. Käsitellään talouskysymyksiä entistä enemmän sosiaalisen ja ekologisen kestävyyskautta. Vahvistetaan nuorten tulevaisuususkkoa nostamalla talouskeskusteluun asioita, jotka ovat nuorille tärkeitä ja jotka vaikuttavat heihin tulevaisuudessa.

4. Nostetaan nuoria asiantuntijoita talousaiheisiin paneelisiin ja seminaareihin, joissa he voivat tuoda uusia ajatuksia esille yhdenvertaisina muiden osallistujien kanssa.

5. Hyödynnetään ennakoinnin ja tulevaisuusajattelun menetelmiä nykyhetken rajoitteista ja erilaisista polkuriippuvuuksista irroutautumiseen. Tulevaisuus kontekstina voi tarjota tasa-arvoisemman tilan taloudesta keskusteluun.

6. Hyödynnetään tulevaisuuskuvia nuorille suunnattujen palvelujen, kuten opiskelijoiden ohjauksen tukena, jotta emme ohjaisi nuoria menneeseen maailmaan, vaan kohti uudenlaisia talouden järjestelmiä ja työn muotoja (ks. Guichard 2022).

LÄHTEET

- Aalto, H.-K. (2022) Causal Layered Analysis (CLA) eli kriittinen kerrosanalyysi. Teoksessa Aalto, Hanna-Kaisa – Heikkilä, Katariina – Keski-Pukki-la, Pasi – Mäki, Maija & Pöllänen, Markus (toim.) (2022) Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisuja 1/2022, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto, urn.fi/URN:IS-BN:978-952-249-563-1. Julkaistu myös verkossa: tulevaisuus.fi/wp-content/uploads/2025/07/tva-1-2022-aalto-cla.pdf.
- Auvinen, T. – Mangelaja, E. & Sintonen, T. (2011) Kohti narratiivista taloustiedettä: Yksilöiden ja yhteiskuntien kertomukset. Kansantaloudellinen aikakauskirja. 107. vuosikerta. 3/2011. Taloustieteellinen yhdistys, 291–298.
- Bell, W. (1997) Foundations of futures studies: Human science for a new era. Volume 1: History, purposes, and knowledge. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Burda, M. & Wyplosz, C. (2017) Macroeconomics – a European text. Glasgow: Oxford University Press.
- Dufva, M. – Lähdemäki-Pekkinen, J. – Poussa, L. & Rekola, S. (2024) Tulevaisuusvalta. Lisää ääniä tulevaisuuskeskusteluun. Sitra muistio 18.1.2024, Sitra.
- Guichard, J. (2022) How to support the design of active lives that meet the challenges of the twenty-first century (economy, ecology and politics)? Australian Journal of Career Development 31 (1), 5–13.
- Fleurbaey, M. & Blanchet, D. (2013) 'The Four Musketeers', Beyond GDP: Measuring Welfare and Assessing Sustainability (2013; online edn, Oxford Academic, 23 May 2013), [Viitattu 12.12.2025.]
- Hakoniemi, E. – Neuvonen, A. – Jousilahti, J. & Kilpi, J. (2025) Tuomittu kasvamaan? Talouskasvuun liittyvät odotukset menneestä tulevaan. Sitran selvityksiä 249, Sitra.
- Hantula, K. – Lauha, H. – Mäkelä, R.-M. & Vahti, J. (2024) Demokratia osaksi arkea. Selvitys yhteiskunnallisen osallistumisen esteistä nuorten aikuisten elämässä. Sitran selvityksiä 238, Sitra.
- Happonen, K. & Kiilakoski, T. (toim.) (2025) Nuoruden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Hellström, E. (2022) Talouskeskustelun tila ja tulevaisuus – mistä puhutaan ja keiden ääni kuuluu? Sitra työpaperi 11.5.2022, Sitra.
- Hellström, E. (2024) Kaipaanko käännettä talouden tarinaan? Vinkkejä narratiivien muuttamiseen. 5.3.2024, Sitra. www.sitra.fi/artikkelit/kaipaako-kaannetta-talouden-tarinaan-vinkkejä-narratiivien-muuttamiseen/ [Viitattu 9.12.2025]
- Helsingin Sanomat (25.11.2025) Suomi joutuu EU:n "tarkkailuluokalle": Tätä se tarkoittaa. www.hs.fi/politiikka/art-2000011643606.html [Viitattu 12.12.2025]
- Heikkilä, K. – Nevala, T. – Ahokas, I. – Hyttinen, L. & Ollila, J. (2017) Nuorten tulevaisuuskuvat 2067. Näkökulmia suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseksi. Tutu eJulkaisu 6/2017, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019052116250.
- Hickman, C. – Marks, E. – Pihkala, P. – Clayton, S. – Lewandowski, R.E. – Mayall, E.E. – Wray, B. – Mellor, C. & van Susteren, L. (2021) Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey. Lancet Planet Health 5 (12), e863–e873.
- Järvensivu, P. – Ahokas, J. & Toivanen, T. (2022) Taivotteena reilu ja kestävä talous. Siirtymään tähtäävät aloitteet suomalaisessa keskustelussa ja politiikassa. Sitra muistio 17.6.2022, Sitra.
- Järvensivu, P. – Toivanen, T. – Vadén, T. – Lähde, V. – Majava, A., – Ahokas, J. – Hakala, E. & Eronen, J. T. (2023) Teollisen kestävyys siirtymän tiedevetoinen suunnittelu. Poliittinen Talous, 11(1), 8–47.
- Kohtuusliike (2025) Tietoa kohtuusliikkeestä. kohtuusliike.fi/tietoa-kohtuusliikkeesta/ [Viitattu 9.12.2025]
- Lowe, I. (2015) Causal Layered Analysis, Climate Change and Limits to Growth. Teoksessa Inayatullah, S. & Milojevic, I. (toim) CLA 2.0. Transformative Research in Theory and Practice. Tamkang University Press, 109–121.
- Meadows, D. – Randers, J. & Meadows, D. (2005) Kasvun rajat. 30 vuotta myöhemmin. Suom. K. Pitkänen. Helsinki: Gaudeamus.
- Milojevic, I. & Inayatullah, S. (2015) Narrative foresight. Futures, 73 (2015), 151–162.
- Muraca, B. (2012) Towards a fair degrowth-society: Justice and the right to a 'good life' beyond growth. Futures 44 (6), 535–545.

Mäkelä, M. – Karjalainen, J. & Parkkinen, M. (2022) Tulevaisuuskuvat: merkitykset, roolit ja käyttötavat tulevaisuudentutkimuksessa. Teoksessa Aalto, Hanna-Kaisa – Heikkilä, Katariina – Keski-Pukkila, Pasi – Mäki, Maija & Pöllänen, Markus (toim.) (2022) Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisuja 1/2022, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto, urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-563-1. Julkaistu myös verkossa: tulevaisuus.fi/wp-content/uploads/2025/07/tva-1-2022-makela-et-al.pdf.

Ollila, J. & Hujala, T. (2022) Tulevaisuustaidot ja tulevaisuusoppiminen. Teoksessa Aalto, Hanna-Kaisa – Heikkilä, Katariina – Keski-Pukkila, Pasi – Mäki, Maija & Pöllänen, Markus (toim.) (2022) Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisuja 1/2022, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto, 481 s, urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-563-1. Julkaistu myös verkossa: tulevaisuus.fi/wp-content/uploads/2025/07/tva-1-2022-ollila-hujala.pdf.

Pohjola, M. (2025) Miksi Suomen talous ei kasva. Elintaso ja tuottavuus verrokkimaihien verrattuna. Sitra muistio 4.3.2025, Sitra.

Poussa, L. – Rekola, S. & Tähtäpää, O. (2025) Mitä jos nuoret menettävät uskonsa tulevaisuuteen? Nuorten tulevaisuususkon epävarmuuksien ajassa. Ennakointikatsaus #6, Sitra.

Rekola, S. – Tuori, S. & Vahti, J. (2025) Tulevaisuusbarometri 2025 – Luottamus tulevaisuuteen koetuksella. Sitran selvityksiä 246, Sitra.

Rubin, A. (2004) Käsitesanasto. TOPI – Tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaalit. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. tulevaisuus.fi/lisa-materiaalit/kasitesanasto/#t [Viitattu 9.12.2025]

Rubin, A. (2013) Hidden, inconsistent, and influential: Images of the future in changing times. *Futures* 45 (2013), S38–S44.

Ventelä, A. (2025) "Tulevaisuutta ei voi rakentaa vain virkamiesten näkemysten varaan" – Näin tulevaisuusvaltaa laajennetaan julkisen sektorin päätöksenteossa. 3.7.2025, Sitra. www.sitra.fi/artikkelit/tulevaisuutta-ei-voi-rakentaa-vain-virkamiesten-nakemysten-varaan-nain-tulevaisuusvaltaa-laajennetaan-julkisen-sektorin-paatoksen-teossa/ [Viitattu 12.12.2025]

VIIMEISIMMÄT TUTU eJULKAISUT

Kaikki Tutu eJulkaisut ovat luettavissa Turun yliopiston julkaisuarkistossa: www.utupub.fi.

6/2025 Hanna-Kaisa Aalto, Hanna Heino, Pasi Keski-Pukkila, Liisa Haapanen, Sari Puustinen, Markus Pöllänen, Morgan Shaw, Katriina Siivonen, Petri Tapio, Amos Taylor, Markku Wilenius & Anne Arvonen (editors): *Coollest Student Papers at Finland Futures Research Centre 2024–2025*. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen valittuja opiskelijatöitä 2024–2025.

5/2025 Kuhmonen, Tuomas & Tembo, Belyta: *Savon maatalouden tulevaisuuskuvat: Viljelijöiden näkemykset*.

4/2025 Di Berardo, Mara – Heinonen, Sirkka – Taylor, Amos – Viitamäki, Riku & Virmajoki, Veli: *Exploring Socio-Technical Futures of Work: A Narrative-Based Foresight Approach*. Report of the Millennium Project Session at the Futures of Technologies Conference 2025.

3/2025 Ahokas, Ira – Lakkala, Hanna & Vehmas, Jarmo: *Esiselvitys korkea-aktiivisen ydinjätteen loppusijoituksen mahdollisista tulevaisuuksista (SAFER2028)*.

2/2025 Kuhmonen, Tuomas & Tembo, Belyta: *Savonmaataloudentulevaisuuskuvat: Sidosryhmien näkemykset*.

1/2025 Heinonen, Sirkka & Viitamäki, Riku: *Society, Skills and Spaces – Curated Conversations on Futures of Work with Foresight Experts*.

7/2024 Karjalainen, Joni – Miettinen, Sari – Haapasaari, Osku & Kaskinen, Juha: *Shaping Education and 21st Century Skills with Futures Literacy. The Futures of Teacher Education in Kenya 2050*.

6/2024 Kirveennummi, Anna & Heikkilä, Katariina: *Hoivaa, vaali ja säilytä – Tulevaisuuskeskusteluja rakennusperinnön ja -suojelun puolesta*.

5/2024 Aalto, Hanna-Kaisa – Birmoser Ferreira-Aulu, Marianna – Halme, Amanda – Heikkilä, Katariina – Heino, Hanna – Keski-Pukkila, Pasi – Parkkinen, Marjukka – Puustinen, Sari – Richards, Martyn – Salminen, Hazel – Shaw, Morgan – Siivonen, Katriina – Tapio, Petri & Arvonen, Anne (editors): *Coollest Student Papers at Finland Futures Research Centre 2023–2024*. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen valittuja opiskelijatöitä 2023–2024.

ENTÄ JOS KÄYKIN HYVIN?

– Nuorten aikuisten näkemyksiä Suomen talouden toivotuista tulevaisuuksista

Anniina Salomäki
Kaisa-Maria Suomalainen
Hanna Heino

TUTU eJulkaisu 7/2025
Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto

ISBN 978-952-249-634-8 • ISSN 1797-1322

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-634-8>

**TURUN
YLIOPISTO**

**TULEVAISUUDEN
TUTKIMUSKESKUS**

